

^ ÎNTR-UN TIMP

supliment cultural

al revistei

Gaudeamus.Alma Mater Crisiensis

fondat în 2024

de studenții Facultății de Litere
din Oradea

CUPRINS

EDITORIAL.....	2
Creț Lorena-Maria, în numele redacției <i>Între timp</i>	
INTERVIU.....	3
<i>Ion Mureșan față în față cu poezia</i> , Pop Ionela Denisa	
CRONICĂ LITERARĂ.....	4
<i>Cântecul păsării de plajă de Tudor Ganea: exercițiu de empatie</i> , Olah Alexandra	
<i>Metamorphos sau pledoaria pentru lectură</i> , Călinescu Andrei	
<i>Tot înainte de Ioana Nicolaie</i> , Gherasim Sanda	
<i>O poetă din Salonta, o poetă în descendența lui Arghezi</i> , Cotrău Andrea	
CREAȚIE LITERARĂ.....	8
<i>The Plain of Power (I)</i> , Cosma Paul.	
<i>The Pain of Power (II)</i> , Cosma Paul	
<i>Terminalul 3</i> , Cosac Anastazia	
Mizsei Ciprian	
ESEU.....	11
<i>Coline în soare</i> , Mizsei Ciprian	
<i>Cătălin Leontie. Poliglot de limbă sentimentală plămădit din măduva versului păunescian: scheletul iubirii asamblat pe harta nebuniei</i> , Pop Ionela Denisa	
CRONICĂ DE TEATRU.....	15
<i>Impresii despre Fiul de Florian Zeller, în regia lui Bobi Pricop: problematica mentalităților generaționale</i> , Alexandra Olah	
CRONICĂ DE FILM.....	16
<i>Napoleon al meu</i> , Călinescu Andrei	
TRADUCERE LITERARĂ.....	19
<i>A snowfall so massive, so sardonic by Gabriel CHIFU</i> , Alexandra Olah	
PREMIILE VERBUM.....	20
<i>Exercițiu de proză scurtă</i> , Ardelean Alexandru-Dafin	
<i>The Gift of Knowledge</i> , Bradea Cristina	
Ardelean Alexandru	
Seica Horea Florian	
REPORTAJ.....	23
<i>Reportaj Ipotesti</i> , Anastazia Cosac	
CLUB DE LECTURĂ.....	24
<i>Pragul Vaida</i> , Alexandru Micu	
MUZICĂ ȘI CARTE.....	25
ÎNTÂLNIRI CU AUTORI.....	29

REDACTIA

*Între timp***COORDONATOR:**

Lect. univ. dr. Anca Tomoiogă

REDACTOR-ȘEF:

Creț Lorena-Maria, Licență, anul II, Română-Engleză

SECRETAR DE REDACȚIE:

Pop Ionela Denisa, Masterat, anul I, LRRE

REDACTORI:

Călinescu Andrei, Masterat, anul I, LRRE

Cotrău Andrea, anul I, LRRE

Csorsz Melisa, Licență, anul II, Română-Engleză

Cosac Anastazia, Masterat, anul II, LRRE

Duma Diana, Masterat, anul I, LRRE

Lucaciu Roberta, Licență anul I, Engleză-Română

Micu Alexandru, Licență, anul II, Germană-Engleză

Mizsei Ciprian, Licență, anul II, Română-Engleză

Olah Alexandra, Licență, anul I, Engleză-Română

COLABORATORI:

Gherasim Sanda, Masterat, anul I, LRRE

Nagy Andrea, Licență, anul II, Română-Engleză

Cosma Paul, Licență, anul III, Română-Engleză

Ardelean Alexandru-Dafin cls. a XI-a, C.N. „Mihai Eminescu”, Oradea

Bradea Cristina cls. a XI-a, C.N. „Mihai Eminescu”, Oradea
Seica Horea Florian, CN. „Emanuil Gojdu”, clasa IX-a

ISSN 3100-8674

ISSN-L 3100-8674

EDITORIAL

Creț Lorena-Maria, în numele redacției *Între timp*

Motto: „Tudor Vianu m-a învățat rigoarea, claritatea și corectitudinea în expresie, oroarea de confuzie, chiar când trebuie să dau glas unor idei dificile și subtile; sobrietatea, eleganța, urbanitatea stilului, evitarea lipsei de gust și, mai ales, renunțarea la orice afirmație care nu are suficientă acoperire. De la Lucian Blaga am luat rușinea de a spune lucruri banale, arhicunoscute sau lucruri comune. Acești doi mari oameni mi-au fost măeștri. Le datorez numai dorința și truda de a fi ca ei.” (Edgar Papu)

Revista „Între Timp”, condusă cu pasiune și dedicație de studenții Facultății de Litere, dorim să reprezinte un far al culturii și literaturii, iluminând drumul către o mai profundă înțelegere și apreciere a culturii în toate formele ei.

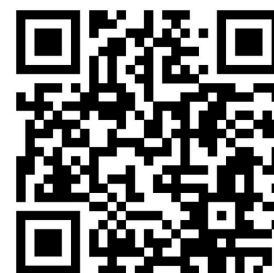
Revista își propune să ofere lectorului său o călătorie captivantă prin lumea literară și culturală. De la interviuri cu autori consacrați și cronici ale celor mai recente apariții editoriale, până la eseuri provocatoare și creații literare surprinzătoare, revista este un spațiu al ideilor și al emoțiilor. Dar mai mult decât o simplă publicație,

„Între Timp” devine un refugiu pentru tinerii pasionați de literatură și cultură.

Se dorește o platformă pentru expresia liberă a ideilor în registrul cultural și se adresează, în primul rând, studenților Universității din Oradea și, în mod special, studenților de la Litere. Revista încurajează creativitatea și inovația, oferindu-le studenților ocazia să-și împărtășească viziunea și să-și facă auzită vocea prin intermediul eseurilor, al cronicilor, prin creația literară.

Prin promovarea valorilor culturale și literare, „Între Timp” dorește să contribuie la formarea unei societăți mai conectate la rădăcinile sale culturale. De la redescoperirea operelor clasice ale literaturii române și universale, până la explorarea tendințelor contemporane în literatură, artă, teatru, dar și în alte domenii conexe, revista se vrea un promotor al culturii.

„Între Timp” nu își propune să fie doar o publicație, ci și un agent de schimbare și transformare în peisajul cultural și literar al societății noastre studențești.

EYEDROPS - *Între timp*

ION MUREȘAN FAȚĂ-N FAȚĂ CU POEZIA

Ionela Denisa Pop: Cum definiți poezia?

Ion Mureșan: Poezia nu poate fi definită. Chiar am scris un eseu de 12 pagini despre poezie în care toate încercările de a o defini au sfârșit cu un eșec. Eu m-am retras din încercarea de a defini poezia, îți spun de la început că nu știu ce e poezia. Asta e prima propoziție din eseu meu: „Nu știu ce este poezia.” Dar, pe urmă dau de mai multe definiții: o sfoară întinsă între far și cires; o ușă care se întredeschide pentru o scurtă perioadă și, dacă apuci să ghicești ce e dincolo de ușă, acolo e poezia.

Eu cred totuși că poezia face vizibil invizibilul din vizibil și invizibilul din invizibil. Sunt oameni care cred că poezia e limbajul poetic. Eu nu cred că e limbajul poetic. Limbajul poetic e ca un microscop: te ajută să vezi poezia. Prin microscop vezi bacterii, vezi viruși, dar nu microscopul creează bacteriile și virușii, ei există; microscopul fiind cuvintele, limbajul, te ajută să vezi mai limpede, să decupezi porțiunea din marele ocean al poeziei. Valéry spune că poezia iese din mașini de produs stare poetică. Alexandru Vlad spune că poezia este o victorie a limbii asupra gramaticii. Deci limba e un organism viu, are funcția constitutivă, limba construiește poezia. Și asta e o variantă. În *Poezia*, Blaga spune că un fulger nu trăiește în lumina sa decât cât ține drumul de la nor până la copacul pe care-l alege, la fel și poezia. Nu trăiește singură în lumina ei, decât drumul de la mine până la tine. Despre poezie pot să vorbesc ore întregi. Și Valéry și Mallarmé, mă rog, și Baudelaire ajung până la urmă să creadă că poemul este o construcție independentă de sens, independentă de înțelesurile lui, și că a fi neînțeles este chiar un merit al poeziei. Nici Rimbaud, nici Baudelaire nu sunt înțeleși nici până în zilele noastre, iar asta îi face deosebiți. **Până la urmă, poezia e o variantă perfecționată a omului.** Poezia este făcută din trup, din partea vizibilă care este poemul, și din partea invizibilă care este poezia, poezia poemului.

Chiar aveam un vers la un moment dat: „poezia refuză să mai intre în poem”. Deci, eu sunt de părere că poezia e o regiune aparte, o ființă vie aparte, care merge chiar până la dereglarea tuturor simțurilor, aproape de delir, nu o construcție rece, ruptă din cuvinte. Sunt o groază de definiții ale poeziei. Eu personal nu știu s-o definesc, dar optez pentru varianta asta, că **poezia e totuși un ținut, un ocean spiritual infinit.** Dacă poezia există în afara poemului? Coleridge spunea că dacă există poeme fără poezie există și poezie fără poeme. Dreptate are în definiția lui. Eu chiar propuneam să se scoată poemele fără părți de poezie într-un atelier de demontat poezii, să rămână doar partea de poezie, iar restul, la cimitirul de mașini. În curând, când o să fie omenirea mai înainte și o să ne confruntăm cu problemele ei reale, o să fie la fiecare colț de stradă un atelier de demontat poeme, or să fie meseriași de demontat poezii.

Ionela Denisa Pop: Cât umor sau cât ludic încapă în poezie și ce importanță are textualismul în poezie?

Ion Mureșan: Textualismul merge pe afirmarea independenței poemului până la urmă, poemul contează, nu contează poezia din el, nu contează locuitorul poemului. E o amalgamare, o construire rece, este poemul nelocuit. Textualismul este un joc pervers al poeziei. Și umorul încapă cât cere poemul. Cât umor încapă? E o lecție pe care n-o știu. Deși am umor în poezie și sunt pentru el, trebuie să se echilibreze partea gravă cu partea jucăușă. Are Ion Pop o carte, *Jocul poeziei* care merge de la Bacovia până la poezia mea. Umorul depinde de fiecare poet.

Ionela Denisa Pop: La ce reveniți mereu în poezie și de ce?

Ion Mureșan: Revin la mine, altu' n-am. Deși, Rimbaud spune „eu este altul”; tabla dacă devine trompetă nu e vina ei, e vina celui care cântă cu arcușul pe strunele spiritului. Nu am o temă, sigur, am *Cartea alcool* și am revenit la alcool – un mijlocitor, un confesional mai degrabă. Consider cărciuma un loc unde oamenii se dezvoltă, se spovedesc și au acces la ei înșiși. În *Cartea pierdută* aveam un eseu, *Poezia și pielea de porc*: o prințesă se căsătorește cu un porc. Noaptea, porcul se transformă în prinț. Ziua-i porc și noaptea-i prinț. **Oamenii își aleg niște personaje-sacrificiu care să reprezinte în fața celorlalți mândria de a fi prinț și rușinea de a fi porc, ăsta e poetul.** Bețiv, curvar, criminal, noaptea, în fața hârtiei, în intimitatea lui, devine prinț.

audio:

Ionela Denisa Pop: Și femeia în ecuația poeziei?

Ion Mureșan: E o slăbiciune a mea.

Ionela Denisa Pop: Ce părere aveți despre poezia care se scrie recent? Sunt câțiva tineri care scriu poezie și uneori pare foarte gratuit, ai impresia că sunt doar instantanee, că nu duc nicăieri până la urmă.

Ion Mureșan: Pe mine nu m-ar deranja dacă ar face metafizic din nimic.

Ionela Denisa Pop: Cum își dă seama un tânăr că e talentat?

Ion Mureșan: Scriind și, până la urmă, este valorizat de societate. La un moment dat, înainte, acum am devenit un pic mai exigent, spuneam că fiecare poet e important – poetul, dacă e cunoscut pe scara blocului, e foarte important. Mă rog, salvează, modifică din senisibilitate celor din apropierea lui. Și asta e un lucru mare. **Poeții sunt ca anticorpii.** O societate bolnavă secretă anticorpi, așa cum organismul infectat e salvat de leucocite. Ori România secretă foarte mulți anticorpi, adică secretă mulți poeți. O lume bolnavă, infectată, secretă poeți – neutralizarea infecțiilor. Cum spunea T. S. Eliot în *Funcția socială a poeziei*: **poezia e importantă și pentru cei care nu citesc poezie.** Poezia îmbogățește limba, căci limitele limbajului nostru sunt limitele lumii noastre. Spunea el că numai cu o bibliotecă de poezie poți să refaci sufletul unei națiuni. Proza poate fi tradusă ușor și-n alte limbi, ideile circulă, dar poezia ține de zone adânci ale spiritualității unui neam. Poezia e cea mai profundă.

*Eu, când scriu o poezie,
nu mai sunt un om slab și de nimic.
Când scriu o poezie nu mai sunt un om neajutorat.
Sunt îmbrăcat cu haine curate, de sărbătoare și,
în brațe cu un buchet mare de flori
și cu o păpușă cu fața veselă,
pornesc, foarte mândru, spre biserică de la colțul străzii.
Pe drum întâlnesc mai mulți oameni.
Ei mă salută cu compasiune.
- Viața are părțile ei luminoase – le spun.
Rugați-vă!*

(Eu când scriu o poezie, Introducere în poezie)

17 MAI 2024, IPOTEȘTI

Cântecul păsării de plajă de Tudor Ganea: exercițiu de empatie

Olah Alexandra

Anul 2021 a reprezentat o perioadă relevantă în parcursul evolutiv al tezaurului prozei contemporane românești, prin publicarea unor titluri semnificative cum ar fi *un nor în formă de cămilă* de Alina Nelega, *Mă găsești cum vrei* de Lavinia Braniște sau *August* de Elena Vlădăreanu. În contextul lecturilor personale, aceste volume m-au stimulat să-mi îndrept atenția spre experiențe și perspective autentic feminine. Am ajuns, astfel, să întâlnesc romanul arhitectului Tudor Ganea (publicat la Polirom, în 2021) de abia la începutul anului 2024.

Cântecul păsării de plajă îl urmărește pe Ainur, „fost șmecher” al Constanței anilor 90', proaspăt diagnosticat cu cancer la prostată și părăsit de soție, prin fluxul amintirilor tinereții sale. Delirul narațiunii învâluie cititorul în atmosfera dură, plină de violență și obscenitate, a cartierului FZN (Faleză Nord), unde copilul Ainur și tatăl său, Bayar, se mutaseră. Văduvul alege să trăiască într-o sustragere completă de la îndatoririle sale morale față de tânărul său fiu, cei doi trăind în „umbra unui prezent monosilabic, cufundați într-o liniște funebră pe care numai zgomotele FZN-ului reușeau să o perturbe”. Tatăl îl va învinovăți mereu pentru moartea mamei. Relația cu figura paternă îi va face imposibilă dezvoltarea emoțională, tânărul fiind astfel permanent imun la trăirile și sentimentele umane. Această retragere în violență îi va permite să rănească orice ființă, fără remușcări.

Ainur crește într-un univers al lipsei vulnerabilității umane, fiind martorul unor întâmplări ce îi vor marca ireversibil psihicul. Băiatul, neinițiat în dogmele suburbiei, va fi obligat să-și formeze ființa după instincte animalice, realizând că FZN-ul este un tărâm al haos-ului, infertil pentru cei slabi de înger: „Ainur descoperi în acea vară că îi place frica. Frica celorlalți. Așa că începu să lucreze cu frica. Să o planteze. Să o răspândească. Să-i culeagă roadele. La numai 15 ani, Ainur deveni un emisar al fricii”. Așadar, își va forma alianțe prolice pentru cucerirea domeniului încă neocupat. Diseminarea cu adevărat notabilă a influenței sale va începe odată cu uniunea cu Doagă, Ciprian Ecosal, iar mai apoi, Bajdavela.

Detaliile minuțioase ale descrierii constituției cartierului îi trădează autorului formația de arhitect, însă ilustrează veridic inavuția injustă a locuitorilor acestuia, plagați de debutul capitalismului românesc. Estetica urâtului, cu totul alienantă, elementele realiste atât de minuțios prezentate, produc principalul disconfort al lecturii operei. Veridicitatea experiențelor comunitare, claustrarea oamenilor nesiguri cu privire la existența unui viitor dincolo de sfera originară, asigură cititorul încă din incipit că soarta celor din FZN este și va fi, în continuare, una prestabilită, lipsită de orice urmă de speranță. Singura modalitate prin care Ganea își salvează personajele din nimicimia austeră a cotidianului este delirul urmat de moartea iminentă. Luciditatea părăsește încet construcția psihologică a personajelor, Ainur confruntându-se cu o stare profundă de paranoia. Doar această trăire îl împinge înspre conștientizarea malițiozității acțiunilor sale.

Metamorfozat de influența lui Belgin, Ainur devine omul lui de nădejde, iar la vârsta de 50 de ani îi este atribuită sarcina de a supraveghea quasi-bordelul turcului. În perspectiva sa, este un om împlinit: până realitatea efemerității ființei sale, a statusului său social încearcă să îi creioneze ideea unui demiurg atotștiutor, atotcutezător, martor al tuturor păcatelor înfăptuite de către tătar – o entitate ce cunoaște straturile și substraturile ființei sale.

Deși întorceam fiecare pagină cu incertitudine din cauza conținutului romanului (atât limbajul, cât și tema acestuia nu sunt pentru cei care nu caută imperturbabili cunoașterea), așteptam totuși, tipic, căirea personajului principal, iminenta evadare din cotidianul sinistru, printr-o revelație, un moment de luciditate divină în care Ainur să realizeze toxicitatea mediului său, cât și cruzimea acțiunilor tuturor locuitorilor FZN-ului.

Finalul mi-a trezit un sentiment profund de regret, fiind martoră la un parcurs atât de expansiv, însă atât de fad din punct de vedere al progresului spiritual.

Conceptul de bine și rău dispăre. Suntem orbiți de ambiguitatea gândirii protagonistului și a anturajului său. Se pare că aceștia ar fi conduși de o forță supremă ce le răpește abilitatea cognitivă. Acest aspect al romanului constituie dilema cotidianului personajelor. Aplatizarea simțului moral pare a fi singura modalitate de supraviețuire. FZN-ul este un cerc vicios al violenței, un răspuns permanent la inabilitatea oamenilor de a empatiza unii cu alții.

În sfârșit, am considerat această lectură un exercițiu de empatie. O încercare de a vedea dincolo de condiționările ființelor rătăcitoare din FZN. Romanul lui Tudor Ganea este un parcurs absolut al conștientizării importanței vulnerabilității care ne face umani, care ne dă abilitatea să viețuim și conviețuim, să protejăm și să fim protejați. Este o lectură intensă și, așa cum am menționat, merită să fie percepută drept o metaforă a perisabilității conștiinței umane colective.

Metamorphos sau pledoaria pentru lectură

Călinescu Andrei

Opera *Theodoros* a lui Mircea Cărtărescu reușește să combine magia genurilor literaturii românești: privind-o fragmentar, ea este și roman de aventuri, și roman de dragoste, și roman de inspirație istorică, dar, unind piesele de puzzle, este un roman cât o viață. Ce altceva mai potrivit pentru elevii de liceu, de exemplu, decât un roman care să prezinte toate etapele vieții unui om, îndeosebi tinerețea, cu avântul și dezamăgirile ei?

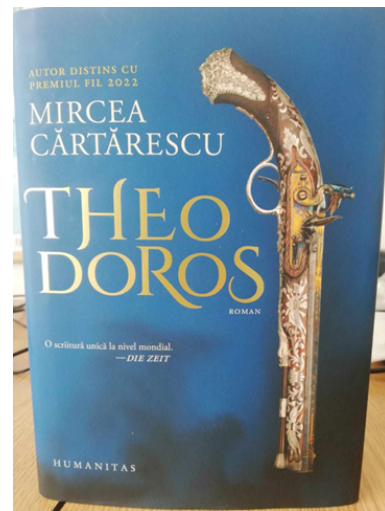
La început de drum, se poate porni cu prejudecata că Mircea Cărtărescu are un stil de scriere alambicat, că un cititor de rând (mai ales tânăr) nu are cum să reziste prea mult la altitudinea prozei lui Cărtărescu. Prejudecata nu este întru totul neîndreptățită, dar, ca orice prejudecată, e de datoria fiecăruia să o verifice: fie să descopere că iluzia inițială are motiv să persiste și să devină părere, ori să se disipeze asemeni ceței mărilor pe care le naviga enigmaticul Theodoros.

Unul dintre punctele forte ale romanului este dat de perspectiva narativă: naratorul este unul demiurgic, o entitate alcătuită din ființe îngerești, ce vede fluxul vieții eroului parcă atât în *Cartea Vieții*, cât și secundă de secundă alături de Tudor. Acesta este numele primit la naștere de către protagonist, care, deși la început pare un exponent obișnuit al vremurilor sale (Valahia de secol XIX), are parte de trei morți ritualice și de tot atâtea renașteri, care dau și numele părților romanului: *Tudor*, *Theodoros*, *Tewodros*. Regăsim motivul morții ritualice și al renașterii în basmele studiate la școală (*Povestea lui Harap-Alb*) ori în unele nuvele (*La Țigănci*, unde personajul face pasul spre o altă dimensiune a existenței). Romanul însă conferă o nouă înțelegere a conceptelor, păstrând dimensiunea religioasă, autohtonă: creștinismul ortodox, în care s-a născut românul Tudor, în care a trăit piratul Theodoros și a murit monarhul Tewodros. Aspectul liniar al firului narativ este subliniat la sfârșit: omul poate trăi o sută de vieți (sau să aibă impresia că le poate trăi), dar, la final, Divinitatea va judeca sufletul, care este unul singur pentru fiecare. Romanul e moralizator, fără să fie insistent, în mod deranjant, pe acest aspect.

Alt aspect remarcabil al romanului, care prin atenția la detalii va fermeca cititorii, iar dintre liceeni (că tot i-am menționat mai sus), mai ales pe jucătorii seriei *Assassin's Creed*, este ampla documentare pe care autorul a făcut-o în scopul redării culorii locale. Astfel, cititorul este introdus în spații documentate până la cel mai mic detaliu precum Valahia și Bucureștii din vremea lui Iancu Jianu, atmosfera mediteraneană dată de Arhipelagul Grecesc, și, ultima din punct de vedere cronologic, fascinanta Etiopie, cu dinastia sa din vremuri biblice.

Referitor la unul dintre aspectele duale ale romanului, Cărtărescu prezintă drumul lui Theodoros ca pe un paradox: cu cât ajunge mai bogat și mai puternic, așadar cu cât urcă mai mult pe scara socială, cu atât mai mult, prin faptele sale, sufletul i se afundă în Infern. Astfel, dacă pe când era un simplu Tudor, personajul încă mai păstra o urmă de inocență, sau măcar o posibilitate de salvare de la drumul ispitelor, în ipostaza de împărat Tewdros, și mai ales în ultima parte a devenirii ei, acesta nu mai are nicio șansă de a ieși la lumină căci s-a afundat total în viziunea tot mai întunecoasă care îi ghidase viața. Ambiția oarbă a lui Tudor l-a dus pe tronul Etiopiei, țară a cărei dinastii își are rădăcinile în regele Solomon al Vechiului Testament. Marele defect al protagonistului este că nu știe să se bucure de moment și să aprecieze ceea ce are.

Deși se afla în îndepărtata Etiopie, viața lui Theodoros se sfârșește tot sub semnul omniprezent al dimensiunii mistice autohtone: personajul s-a sinucis la vârsta de 50 de ani, dar călătoriei lui nu i se pune capăt atunci, ci în anul 2041, la Judecata de Apoi.

Marea parte a descrierilor de tip tablou de până atunci produceau un efect relaxant, de contemplare, aduceau liniște în sufletul cititorului, precum și în cel al personajului, însă, într-un asemenea moment, descrierea capătă o nouă finalitate: să uimească prin magnitudinea elementelor evocate: „Ne-am ridicat atunci în picioare, gloatele, diavolii și arhanghelii, piriții și piriții, ținându-ne răsuflarea încît nici musca nu se mai auzea. Miriade de ochi, de vii și de morți, de fiare și îngeri, erau ațintiți spre degetul ce dădea filele, spre zîmbetul gurii și spre-ncruntarea sprîncenelor marelui Cetitor, căci știam acum cu toții că Judecata nu va pune în taler omul, cu păcatele și luminile sale, ci cartea, scrisă de noi, cu osîrdie, vreme de jumătate de veac”. (p. 612)

Cred că lectura romanului *Theodoros* constituie o bună modalitate de a atrage tinerii spre lectură (și prin lectură și spre alte domenii ale culturii prezente în carte, cum ar fi istoria). În sprijinul acestei afirmații vine nu numai multitudinea de valențe pe care le are romanul (roman de aventuri, roman istoric, roman de dragoste), ci și stilul de scriere al autorului, care captează atenția. Naratorul ajută la definirea atmosferei de epocă, exprimându-se aproape peste tot asemenea unui român din veacul al XIX-lea, ca și cum ar face parte exact din universul de origine al personajului principal. În plus, se mai poate remarca tema iubirii ca înălțare mistică, caracterul de Bildungsroman al operei, trimitere la metempsihoză, actualitatea problematicilor și a limbajului. Acest tip de lectură, mi se pare, se mulează mai bine pe „spiritul veacului”, pe ceea ce se caută azi, marele epos, regăsit azi și în jocurile video.

Tot înainte, de Ioana Nicolaie

Gherasim Claudia Sanda

Ioana Nicolaie este o scriitoare care a publicat până acum mai multe volume de versuri precum *Nordul sau Credința*, literatură pentru copii, *Aventurile lui Arik* sau *Cum am supraviețuit clasei a VIII-a* (sub pseudonimul Robert Ersten) și mai multe romane, dintre care cele mai cunoscute sunt *Cartea Reghinei*, *Pelinul negru* și *Tot înainte*. Aceste 3 romane sunt de altfel o trilogie de inspirație autobiografică care urmărește diferite momente din viața familiei Bulța, cu perspective diferite. *Cartea Reghinei* este povestea tragică și dramatică a mamei eroine din comunism. *Pelinul negru* este narat din perspectiva Agustinei Bulța, fiica bolnăvicioasă a Reghinei, care a avut nenorocul să se nască în timpul exploziei nucleare de la Cernobil, iar *Tot înainte* prezintă anii de școală din perioada comunismului din perspectiva Arseniei Bulța, unul din cei doisprezece copii ai Reghinei, și totodată *alter-egoul* Ioanei Nicolaie.

Autoarea dedică volumul *Tot înainte* fiului ei care a întrebat-o în nenumărate rânduri despre comunism. Încă din motto „Toate animalele sunt egale, dar unele sunt mai egale decât celelalte. - George Orwell” se poate distinge clar intenția autoarei de a descrie episoade subiective din experiența proprie.

Romanul este un *bildungsroman* pentru că Arsenia trece prin mai multe etape de dezvoltare. Dacă în primele capitole apare pasionată de joc și jucării „Mă ridic doar un pic și mă uit la jucărie. Când o culcă nu mă pot opri să nu-i ating pe furis părul alb”, la sfârșitul romanului, Arsenia Bulța este o tânără muncitoare în fabrică, cu speranțele și planurile de viitor spulberate de greutatea anilor 80. „Sunt oarbă, surdă și mută. Nu-mi rămâne decât să m-așez, cum pot, pe colțul negru de pat”. Arsenia trăiește ultimul deceniu din comunism sub imperiul inocenței, cel puțin prima parte. Apar în text mai multe scene în care fetița se rușinează că este de la țară și își dorește ca atunci când va fi mare, să locuiască „la bloc”.

Tot înainte are și o notă psihologică, ilustrând perfect ceea ce jurnalista Otilia Andrei numește „monstruozițea comunismului românesc, care a frânt milioane de vieți, visuri și destine”^[1] dar prin prisma subiectivității, emanând multă emoție. Lipsurile și nedreptățile regimului socialist sunt prezentate într-o manieră copilărească, naivă și subversivă. „Copiii țării au tot mai bune condiții. Partidul are grijă de fiecare, să nu uităm asta niciodată”, dar și prin afirmații clare precum „Începuse foamea, mâncarea era raționalizată, pâinea o așteptai la cozi nesfârșite, eu una n-o vedeam niciodată, iar carnea venea rar și se dădea pe sub mână, așa că mama nu reușea să o cumpere decât de trei, patru ori pe an.”

Limbajul este unul metaforic, personificator; obiectele aproape simbol ale comunismului prind viață și înghit vise, ca de exemplu menghina sau fabricile de tricotaje. „toate tricotajele din Văralia pleacă nespuse de departe: goale de noi, goale de trupuri care n-ar putea în veci să le îmbrace. Se duc împlinite, trec granița și-n locurile acelea poate ne trăiesc, de fapt, și nouă viața.”

Stilul nu este unul direct, autoarea optând pentru mai multe substraturi în a descrie atrocitățile comunismului. În primul rând, prin naivitatea copiilor îndoctrinați de partid și în al doilea rând prin lirismul de care aceasta se folosește în a-și construi discursul literar. „Of, mamă, de ce când erai numai o fetișcană nu te-ai dus înapoi, în casa cu mușcate a bunicului? N-aș fi știut că nu mă mai naști, nu mi-ar fi părut rău.”

Deși e parte dintr-o trilogie, volumul se poate citi independent de celelalte romane, autoarea reușind să creioneze perspective narative diferite. Dacă *Cartea Reghinei* este un roman al mamei, adecvat unor cititori maturi, *Tot înainte* este un roman al adolescenței prinsă între două lumi opuse, cea a lumii patriarhale penticostale și cea a discursului oficial pe care nu știe cum să îl gestioneze.^[1]

Totodată, romanul are valoarea de document istoric prin relatarea, în mod realist, a unor evenimente și obiceiuri din cadrul școlar în poartea cea mai nefastă perioadă politică a României.

[1] Otilia Andrei în *Avanpremieră. „Tot înainte”, cel mai recent roman al Ioanei Nicolaie*, în *Adevărul*, 10.03.2021 - <https://adevarul.ro/stil-de-viata/cultura/avanpremiera-tot-inainte-cel-mai-recent-roman-2081996.html>.

O poetă din Salonta, o poetă în descendența lui Arghezi

Cotrău Andrea

Judith Mészáros s-a născut în 24 noiembrie 1961, la Salonta, județul Bihor. În 1985 a absolvit Facultatea de Matematică-Informatică a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj. Aceasta debutează cu un text în volumul colectiv de teatru Cinci, editat în 1992 de Teatrul Național din Oradea.

Îngeriada (1993) este primul său volum de poezie, publicat după debutul publicistic în *Contrapunct și România literară*. Acest prim volum de poezie a primit premiul Asociației Scriitorilor din Cluj. La un an după, apare al doilea volum de poezie, intitulat *We all live in a yellow submarine*. Autoarea s-a retras la Salonta din motive necunoscute. Aceasta este considerată de către Rita Chirian „una dintre cele mai puternice și mai originale poete din literatura română a sfârșitului de secol XX” (p. 7).

Volumul de poezii *Îngeriada*, publicat la editura Cartier, în 2022, sub îngrijirea lui Claudiu Komartin (prefațat de Rita Chirian și cu o postfață de Anastasia Gavrilovici) este alcătuit din trei părți. Prima parte este intitulată asemenea titlului volumului. Cea de-a doua parte se numește *Ritualul primăverii*, iar ultima e intitulată *Noapte bună, Nino*. Întregul volum surprinde un spațiu interiorizat, al claustrării, este un „jurnal de martir care nu cunoaște dogma în numele căreia se jertfește” (p. 16), afirma Rita Chirian.

Judith Mészáros se inspiră de la Arghezi, fapt nuanțat în versurile: „învățați să respirați cu mine/ cuvântul meu unic și larg” (p. 27) care m-a dus imediat cu gândul la *Testament* și la ideea transiterii moștenirii literare.

Prima parte a volumului dă senzația unui manifest, a unei răzvrățiri, a unor reacții la adresa unor evenimente istorice care pun în centru „lumea din care femeia este absentă, tocmai pentru că a fost instituită ca sex” (Gavrilovici, p. 196).

Consider că această răzvrățire este de influență argheziană, versurile din poezia Să ne reamintim, dar fără de cuvânt „a fugit îngerul/ și nu mai pot să alerg într-acolo și strig/ cine ești, de ce mă lași/ pradă tuturor nefiirilor de-a fi de ce?/ ești tu îngerul iubirea timpul/ sau eu care-am fost/ -ești?!- dar el tace/ tăcerea tăcând în tăcerea tăcerii” (p. 31) evidențiază atitudinea de revoltă a eului liric care se simte părăsit de îngeri, idee pe care o regăsim în poezia religioasă a lui Arghezi, spre exemplu în Psalmul 12 unde se conturează revolta împotriva Tatălui Ceresc care nu răspunde chemării odraslei sale: „Încerc de-o viață lungă, să stăm un ceas la sfat,/ Și te-ai ascuns de mine de cum m-am arătat”.

În cel de al doilea ciclu, *Ritualul primăverii* este creionată o lume haotică, pestriță, rătăcitoare, aceasta fiind populată de personaje lirice, precum țigănci, cuțitari, argintari, poponari, mari maeștri panglicari (p. 81, p. 84). Inspirația argheziană, mi se pare, nu se oprește la prima parte a volumului, ba chiar al doilea ciclu este deschis cu versuri din *Flori de mucigai*: „le-am scris cu unghia pe tencuială,/ pe un părete de firidă goală” (p.75).

Ultimul ciclu din *Îngeriada*, *Noapte bună, Nino* este dedicat „prietenilor mei asasinați în decembrie, ai căror ucigași încă n-au fost pedepsiți”. Limbajul este unul violent. Se pune accentul pe o realitate toxică și abuzivă, resimțindu-se din nou revolta: „timpul nostru tot mai uzat/ dar ei ne-au inventat istoria/ și nu ne-au întreat niciodată” (p. 106-107).

Majoritatea poeziilor din volum au o structură neomodernistă. Sunt lipsite de rimă, versurile sunt inegale și se distinge tehnica ingambamentului. Există și câteva poezii care fac excepție de la regulă. În *Ritualul primăverii* se regăsesc poezii cu rimă împerecheată: „cuțitari, argintari/ mustăcioși grași în șalvari/ vânzând bragă și cafea/ sub copaci de mucava/ și rahaturi și halvale/ lipicioase baclavale/ ș-alte cele în surdină/ nimeni nu fie de vină!”

Totodată, semnificativ e și titlul volumului. Acesta este explicat de către Anastasia Gavrilovici. *Îngeriada* „pare să evoce, printr-o alianță sonoră și ideatică, mineriada, realizând o punere în abis pentru motivele fundamentale și cauzalitățile istorice și literare din acest ciclu de texte” (p. 198). De altfel, pe parcursul întregului volum apare motivul îngerului, sub diverse ipostaze, în diferite faze, iar titlul contribuie astfel la conturarea esenței semnificative a textelor poetice.

Avem în fața ochilor un volum complex, cu semnificații profunde, ba chiar filozofice, cu un limbaj poetic, abundent în construcții imagistice de mare forță.

The Plain of Power (I)Cosma Paul

The light within, closes above the dawn so pale.
A sign made from emerald fire,
broken and twisted, from the souls masked by unknown hands.
A flash cast by the mortals,
burning through the veil
as a form descends, to the realm of the immortals.
Cast in the deepness of its voice ,
which caught the wind, just a reflection of the world! incense of benevolence, masked by the heart of goodness as my world drops
to ashes,
ravaged by the burdens of those fools, unseeing!
The underminer slate to be, Tabula Rasa,
for all the cursed ones!
Reflecting empathic lights,
by the mist of morning fury.
Like a flame intermingling in the solitary soul.
In crimson dunes,
faces torn by their immortal blood.
They leave, the wanderer in the unknown to flow! as specters of man, are in all things.
—"Is it our end to insanity?"
Golden lies projected, as fury descending. Celestial goodness bound
spreading, and, rose, the mystic fire.
Broken is the knowledge of the human creatures,
Aeons of energy forming in duality, light and dark.
Grounds of coldness, with sorrow, spreading their tentacles in hatred for the tragic paradise!
And you,
my wanderer,
a renegade and venetic of your own soul with no love in its pale hand,
take me to the grave of madness,
in mourning with dust, I will emerge!
Memories from unbeingness come to me,

as life becomes the liquid drink of mad, riveting souls. bending matter to dust
fringing bolts, taking the mind, from an unholy ecstasy!
Ready to rise with the fallen! blessed are the cursed!
for in mastery they created,
by their own design, their fall!
As the hunter becomes the hunted in the penumbra of lights,
the revengeful grave, calls only for the pure hearts, ingrained by the stone, and broken by the throne sever the link that binds them
all!
marionettes and minds,
the heart that is yours,
cold and fading,
just a will formed from its unconscious mould!
Blamed and poisoned, by my own venom the garden offers
I feel a power which seductively calls, for the shadow to intertwine,
with our existential burdens!

Love and Higher Thoughts
The winds strive futilely, above the foamy seas' crests akin to newly formed giants that rise
from deepest chasms, where the unknown rests
tasting the gall of an aerial demise.
When deeper meaning is found in the night
rather than the tempest's own sway,
carved by blood, trailing wet from frozen skies.
There is no meaning, or gateway to be found, on the right way,
o'er the stranded world, we are, insects bound into an artificial paradise.
Hate the conviction that the philosopher spews, the wise,
while he is in fact locked-head and heel, in the putrid and intellectual dawn of light. Fear him, the avenger, a poet with his baleful
eyes.

The Plain of Power (II)Cosma Paul

That turn from blue, to red, to rainbow white!
Artists in their shades, do interplay,
in the symmetries which their convictions make, and besides,
ensnaring the looker, and the one who reflects by blight
into the trap of existence, out of sight!
He who lives, with his mind, he may fight,

the tattered world guarded, but unlatched, a door to the deadly prize the brawl continues, in a festive cheery array,
as many decry the multitudinous sighs,
coming from the depths of sadness, or desperation—now astray. Every key be lost, from the fount of the day!
The nights in which I stood, head against the window sill
glimpsing light's, gently zigzagging on my frame
when contemplation is lost, truths would rather embrace the hands of chill Life brings back, while making itself the same
While the soul takes the path of Minas Naruch, from which it came. As I once said: "life is death, minus the idea of pain"
The light over the shrubby does change
a phantom joy, a wind now breezy,
pain has a nest, in which it shall avenge;
all the wrongs that made a moment dreary.
And yet the winds, are hoaned like stains
or swords, whose strikes dulled, becoming weary, the stars dim, the trail wanes
as a tree sheds its leaves, but only in theory!
As love with the body bends to overstraining
the hour and the sand into one dream
the gaze, with sensual blushes detaining,
I'll stop joking. Love is a pointless, explosive stream.
Which was sung by poets, who hoped by the day, they'd be gaining
some glory or other, which a loss it is, when love is bound to become common place even if once a month, a happy couple is raining
or one finds within its sheltered arms, a needful space.
Poetry should return to other truths. See its face! See how by the overused metaphor, now it'd hide, as love overstirred in a pot, turns
to a disgrace, better take the path steep, not wide,
so that you lose a critic or two beside!
In me, a lover and her beloved can't confide.
I'd strike their love with the spiky iron mace—
let lovers in volcanic crevices, plot among the phosphorescent lace
wildened, eating one another, in the maddening chase. I see how it is in my case:
first, the trick is rejection;
you think you've done one simple paise,
as 'tis over, comes the sense of elation,—
after, you come to the realization, that 'tis as a blade of grass, before you clutch your head in desperation
conceivin' finally, that it is a phase, which you'd outpass.
All loves, it's true, their destination. But all must thou outlast,

otherwise, you'd require a mental for dissociation, being in your own head an outcast.
Who, like a hound, in constant vexation
saught something you knew full well: 'tis not to find, in my simple estimation,
but you, fool, shall do it after thy stupid mind!
Do it as thou wantest! I saw the hour when I've flung off the shade of terror taking love, for the brightest bougher, but it was only a
sad endeavor
flit, and away—away! Drops of misty rain, toss you about, in the acidic shower, scourge it shall, the insight blind
the dart grazing, thy heart to a grind
if you this malady won't outgrow, mistrust will hound thee forever.

Terminalul 3

Cosac Anastaszia

măine când vei căuta bilete de avion
mă voi preface că îți torn otravă în cafea
albit de sticla goală te vei întinde în pat
ușor ca să nu deranjezi plușurile
care au flotant în patul meu
eu îți voi gândila coastele
cu părul meu ca să îmi facă și mie loc,
apoi îți voi șopti un cântec de leagăn în limba ta și mă voi bucura de
reușită
călătorim doi cu un bilet
casa, țara și mama ta
îmi par imense lăcașuri de iubire și cult
care pot intra aici când vor ele.
Mă așez în casa din țara ta cu mama ta
la o masă pe care am sculptat-o dintr-o coastă falsă
coastele flotante le vom folosi pe post de scaune, vom vorbi în latină
pentru că ne e mai ușor să ne înțelegem.
În ecoul creat de organele tale mama ta repetă ce repet și eu "Amor
omnia vincit",
amor om nea vincent, a, mor omule ia vin,
vin cât?, amor vin și om.
bem până urcăm pe a patra coastă și îmi arată filmele cu dragon
ball care au reședință eternă în tine, îmbrățișările ei pe care le-ai
păstrat, 2372 de îmbrățișări pe care tu mi le-ai transferat prin
bluetooth mie.

Mizsei Ciprian

Nu mă mai tem de răsărit,
și nici de excesul de zel
stors din cerul afon.
M-am împăcat cu fiecare terțină
terfelită pe jos
și-am privit fix ce-a mai rămas
din zenit,
fără să știu că am visat
un răsărit mai apus
întunecat sub discul ce descrește.
Plus, minus refracția luminii
pe un orizont cu un infinit
în minus.

Coline în soare

Mizsei Ciprian

„Scrierile mele, redactate în bună parte la persoana întâi, n-au nicio legătură cu existența mea reală. Pur și simplu, persoana întâi îmi vine mai la îndemână. Mă simt mai bine sub umbrela ei”, spune Constantin Mateescu despre operele sale într-un interviu cu Stelian Țurlea pentru Ziarul Financiar, în 2014. Deși spune că operele sale sunt paralele cu realitatea, acestea par să pornească din propria viață, având rădăcini adânc îngropate. Prozator, profesor, referent științific și redactor, Constantin Mateescu (n. 31 ianuarie 1929), debutează ca scriitor în revista Flacăra, în 1966 cu o culegere de povestiri, *Rochia cu anemone*. De-a lungul vieții sale, acesta a oscilat între memorialistică și ficțiune, preferând întotdeauna ficțiunea, oferindu-i libertatea de mișcare, fără să fie îngrădit de rigorile scrierii la persoana a doua.

Abordarea lui literară nu este una revoluționară, și nici nu ar trebui să fie; el nu aduce concepte noi și nici nu rescrie istoria literaturii. Totuși, ceea ce oferă cărților sale sunt niște nuanțe stilistice cu ajutorul cărora conturează personaje noi, cu un etos prăfuit, la care se adaugă accesorii noi, adaptate epocii sale. Titlul este unul sugestiv și ne poate trimite cu gândul la un generator de esențială energie pentru menținerea spiritului viu, elementul activator fiind soarele, cel care luminează și oferă viață prin lumina lui, elementul necesar pentru completarea unui întreg. Colina este partea biologică, umană, iar soarele este suflul divin necesar pentru trezirea la viață. În această analogie, planetele care gravitează în jurul soarelui sunt ușor influențate de sursa lor de energie, completând astfel tabloul unei interacțiuni cosmice și biologice.

Romanul *Coline în soare* (București, Editura Eminescu, 1989) respiră aerul perioadei de după cel de-al Doilea Război Mondial: „Pe vremea aceea - abia se încheiase pacea de cinci luni” (p. 5). Un univers boem, cult, ce are în prim plan comuniunea intelectualului Matei, și a visătoareei pictorițe, Lorena. Două lumi ce par să se întrepătrundă, însă, în fapt, sunt la mile distanță una față de alta. Această idilă tragică a fost publicată în anul 1989 la Editura Eminescu din București și îi este dedicată Ancuței, fiica scriitorului.

Romanul începe în forță, autorul narează la persoana întâi, oferind perspectivele ambilor protagoniști, existând o alternanță atât a capitolelor, cât și a viziunilor. Acțiunea este plasată în anii '60-'70, ai secolului trecut, într-un București cochet, parfumat, pe vremea când balurile și seratele erau la mare căutare, când cursurile se terminau cu o prăjitură la celebrul *Nestor*, ori la cofetăria *Casada*, când tot accentul cădea pe interacțiunile reale, autentice.

„- Ar vrea să te cunoască, mi s-a adresat lulică, și a împins spre mine o fetișcană blondă, veselă, fragilă, cu ochelarii cu rame aurii.” (p. 4). Astfel începe Matei să relateze întreaga întâmplare. O prezență mlădioasă, efervescentă, radioasă ce aduce complimente solo-ului de trompetă al protagonistului, o mreață în care Lorena a fost prinsă și din care nu mai poate scăpa. Matei, mai puțin interesat în primă instanță, vede în Lorena mai mult o soluție pentru a scăpa de dezamăgirea ce i-o adusese Ruxandra, pe care era concentrat tânărul protagonist, căci Ruxandra cocheta, însă cu lunganul. Această situație urmează să se schimbe, iar Lorena devine, în ochii lui Matei, frumoasă și surprinzătoare.

Ambii fac parte din două lumi sociale, diametral opuse: din punct de vedere social, Lorena este mult mai bogată, atât financiar, cât și în ceea ce privește cercul familial. Matei este singur pe lume; toată existența lui, de altfel, se învârte în jurul acestei sintagme. Fără familie, fără niciun venit, fără niciun sprijin existent, Matei se are doar pe sine însuși, și sacoul bun de duminică împrumutat de la unchiul său, uneori părând că nici în propria și persoană nu își găsește refugiul necesar. Pe măsură ce romanul avansează, putem observa cum relația dintre cei doi prinde contur. Deși sunt influențați destul de puternic de familia Lorenei, legătura lor pare să se solidifice. Comuniunea lor spirituală ar putea fi posibilă doar dacă un alt ceremonial religios ar preceda nunta propriu-zisă, mai exact asupra tatălui Lorenei. Timpul se scurge precum nisipul în bătaia vântului, iar problemele încep să apară ca ciupercile după o ploaie torențială.

Neprevăzutul bate la ușă, iar expresia de neclintit a lui *papa* se transformă într-un bloc friabil de carbid ce se dezintegrează și lasă în urma lui cheia spre definitivarea iubirii. Moartea neașteptată a lui *papa* aduce cu sine renașterea. Pare-se că universul este de partea lor, favorabil unirii lor spirituale.

De aici încolo, romanul îmbracă o altă haină. Viața de familie și noul personaj, Marius, aduc în scenă o altă ipostază a personajelor principale. „Căsătoria voastră e un mariaj model.” (p. 80). astfel de aprecieri aduce mătușa Esperanța tinerilor însurăței, și până una alta, de ce nu ar fi? Matei e deja un conferențiar de succes în cadrul Facultății de Litere, și Lorena, o pictoriță înnăscută ale cărei vernisaje sunt apreciate de un public larg. Pe scurt, un cuplu de invidiat.

Armonia începe să se destrame după ce primul roman al lui Matei este publicat; o scrisoare inofensivă „de patruzeci de bani” (p. 123). ajunge să îl coboare din rai: „Drag prieten, miresme dulci și grele duc zvon că iasomia și salcâmul vor înflori curând doar pentru noi. Să le ieșim în cale... Te aștept să bem soarele împreună... Există oare o apă vie a norocului? O! Cât aș da să sorb din ea” (p. 123). Odată cu expedierea acestei scrisori, în sufletului lui Matei se instalează o stare de neliniște generală, îl năpădesc sentimente contradictorii și ajunge să se îndoiască până și de propria și sănătate mintală. Angoasa legată de pierderea singurului punct de lumină existent, îl face pe Matei să repudieze fiecare gest de afecțiune pe care-l primește din partea așa presupusei prietene a Lorenei. Maria Lou, expeditoarea, poartă această mască fără nicio jenă, atitudine care se află în contradicție cu aerul ei de mimoză, la mile distanță de epitetul excentrice care o caracterizează.

Într-un final, se instalează și viscolul așteptat; gerul îngheață toate posibilitățile unei reconcilierii. Poștașul devine călău, iar scrisoarea arma sfâșietoare. Dezamăgirea unei legături strânse trezește în conștiința protagonistei o resemnare generală, o izolare atât fizică, cât și psihică, o luptă interioară în care atât partea rațională, cât și cea umană sunt înfrânte.

Deznodământul romanului este total neașteptat. Imaginea unui vernisaj de succes se transformă într-un coșmar fatal pentru întreaga direcție a romanului. Întregul peisaj devine alb cenușiu, majoritatea personajelor se plafonează și își trăiesc propria viață într-un mod total fad, lipsit de orice efervescență.

În interviul acordat lui Stelian Țurlea, Constantin Matescu afirmă că: „Scriitorii autentici nu fac altceva decât să povestească destine.” Acesta este și motivul pentru care am apreciat cartea de față, dincolo de faptul că nu este un autor celebru. Am descoperit romanul într-un interviu acordat de Maurice Munteanu unei publicații, unde povestea despre această carte ca fiind romanul de care este extrem de atașat deoarece este un dar de la mama lui. Descriind firul poveștii m-a intrigat și pe mine să citesc cartea și să mă bucur de ea. Este un roman captivant, delicios, cu o poveste ce poate fi regăsită foarte ușor în viața de zi cu zi și poate fi asimilată de sufletele cititorilor fără să existe vreun obstacol. În cele din urmă, mi-a depășit orice așteptare, a traversat dincolo de bariera mediocrității și a reușit, după mine, să-și facă loc printre cărțile de pe colinele ficțiunii românești.

Cătălin Leontie. Poliglot de limbă sentimentală plămădit din măduva versului păunescian: scheletul iubirii asamblat pe harta nebuniei.

„Există doar trei lucruri pe care poți să le faci pentru o femeie: poți **să o iubești, să suferi pentru ea sau să o transformi în literatură.**” (Henry Miller)

Pop Ionela Denisa

Câștigător al festivalului internațional de poezie „Adrian Păunescu” (2019), tânărul care se autointitula copist al gândurilor, s-a vădit despot, cu acte-n regulă, peste granițele sentimentale, sub egida lirismului. În prezent, publică săptămânal frânturi de scânteii cordiale în *Flacăra lui Adrian Păunescu*, cât și autonom pe pânza cromatică a internetului. De asemenea, la sfârșitul anului trecut, *poezia iubito, hai să construim o casă!* a fost inclusă în antologia *Poezii Mari ai Vremurilor Mici*, coordonată de Sorin Dumitrache și Cristina Maria. Germenii care străpung membrana poetică, pe considerente făuritoare de absolut, își găsesc apartenența în *Răstignirea trandafirilor*, căci poetul își proclamă creatorul. Cătălin Leontie se consideră „coastă” din Henry Miller, în spiritul căruia își încheagă întreaga concepție lirică care încheie, în agonie și extaz, femeia: „sunt trandafir tocmit la un pariu/ al vieții cu sublima moarte// mă-ntreb adesea când servesc un ceai/ cu tatăl ce m-a desenat pe mână cu cărbune/ ce gând aveai făuritor de-nțelepciune?/ ce gânduri idioate și nebune?// te-aștept la cafea să bem un ceai/ să-mi povestești de ce ai prevestit pariul/ mă vei găsi holbându-mă pe geam/ într-un ghiveci pe care scrie/ «Miller», trandafirul” (Miller).

Faptul de a arunca puterile demiurgice în mâinile singulare ale lui Henry Miller, în cazul de față, înseamnă lansarea pe o pistă eronată de judecată poetică. Menționat anterior, numele lui Cătălin Leontie se leagă inevitabil și ineluctabil de Adrian Păunescu, care zidește, în edificiul existenței sale, *iubirea ca singurul motor al lumii* și pictează scriptic femeia, cu trufie pe aria sortii, ca *tragică țintă și singur dor*. Cufundând miezul lirismului în valuri când comparative, când contrastive, sub lentila riguroasă a unui telescop pretențios, Cătălin Leontie își revendică poezia din măduva versului păunescian: „Atât de grabnic mi-ai intrat în sânge/ Atât de mult trăiești în sinea mea/ Încât și zgâriindu-mă aș plânge/ Temându-mă că-n stropi te pierd cumva.” (*Eu fără tine*, Adrian Păunescu)

Ascendentul în expresivitate înregistrează o traducere *ad litteram* a fructului edenic, întotdeauna copt. Cei doi poeți, cu gust profetic în trup, se înfruptă din „nectarul poeziei” pentru a se îndulci cu voluptatea unei povești de dragoste: „Te recompun cu gust de mere coapte/ Și nici nu știu, de fapt, ce fruct ai fost.” (*Ce faci la ora când mi-e dor de tine?*, Adrian Păunescu) // „trăim adesea în tandem simțiri/ prea dulci precum o nectarină coaptă” (*oamenii sunt lipiți*).

Poezia gravitează la granița între dumnezeire și erezie, aidoma unui aeroplan. Poetul descentrează, depersonalizează și desacralizează imaginea Providenței, văzând în femeie coordonatele propriului cult, singura credință și unicul adevăr: „Acum te declar Dumnezeu/ Eu însumi mă simt Dumnezeu/ Continuă lumea femeie/ Cu plozi scriși în numele meu.” (*Totuși, iubirea*, Adrian Păunescu) // „te-aud în ciripitul din grădină/ ce învește florile de le-am plantat/ în amintirea ta lumină din lumină/ și pentru mine Dumnezeu adevărat” (*eu nu am cum să te mai uit vreodată*). Vehement în elogieri, comprimate sub zodia femininului, discipolul își depășește maestrul în „cultul ereziilor”. Icoană astrală cu lumini dumnezeiești, femeia golește poetul de tot ce-i aparține, își imprimă pulsația în ritmul lui cardiac, îl preschimbă într-un evlavios amoretat care înalță rugăciuni încărcate de iz erotic: „te rog mă învește cu a ta piele/ în care-i scrisă sfânta mea scriptură” (*pătura de tu*) // „te rog îmbracă-mă în altă dată/ să simt în tot ce sunt ceea ce ești/ să fim ca niciodată și odată/ cum sunt metaforele din povești” (*iubirea ca-n povești*). Femeia se admite înzestrată exclusiv cu atribute astrale, o fecioară neatinsă de teluric, îmbrățișând la piept nemurirea: „cu ochii tăi sculptați din cer/ și raiul biblic în privire/ clipești dorință și iubire/ cu ochii tăi sculptați din cer/ acolo unde ești e tot/ e infinitul ce răsună” (*acolo unde ești*). Poetul se dilată proiectat în Dante, traversând în reprezentarea femeii chipu-i mântuitor, dădător de întregire: „mă cheamă și-am să mă întorc la viață/ din iadul meu arzând de dor de tine” (*nemuritoare*). În driblaj fanatic, Cătălin Leontie propovăduiește noțiuni bogumilice, răscolind doctrina blagiană care susținea că raiul își găsește lumina din flăcările iadului: „și viața lângă tine o să fie/ un iad stropit cu picături de rai” (*îți mulțumesc femeie*).

În pragul unei simpatalgii dezlănțuitoare de gelozii psihopatică, Adrian Păunescu zdrobește codul care rânduieste femeia în incontestabile categorii evolutive; nu vrea femeia cu jumătăți de măsură, o vrea capital, cu suveranitate absolută, fiică, mamă, ibovnică: „Aș fi vrut să-ți fiu tată, iubito,/ Ocrotind începutul fragil,/ Și-apoi vârsta în foc mistuind-o/ Să mă nasc și să-ți fiu eu copil.// Și te-aș duce în cârcă și-n creier,/ Și trecutul ți l-aș cumpăra,/ Să-mi rămâi ori pe unde cutreier/ Doar a mea, doar a mea, doar a mea.// Dacă-ți spun că te-aș face mireasă/ Și în alb nupțial să te-nchid,/ Vreau să știi că te-aș duce acasă/ Ca la nuntă să te șiucid.” (*Jurământ de dragoste și gelozie*, Adrian Păunescu) Descătușat de fibrilațiile geloziei, Cătălin Leontie, în schimb, exclude traiectoria sensibilității feminine, întorcând oglinda spre transparența genului opus, concentrându-se pe coordonatele propriului *imago*, nou-născut, copil, băiat mare, bărbat: „capitolul iubirea/ aici m-ai regăsit în toate stările de agregare/ copil/ bărbat/ neputincios/ erou/ și mândru/ și bezmetic/ și un oarecare/ și mai presus de toate/ eu” (*citirea din mine*).

Din conjunctura sonoră a ritmului interior, nivelul compozițional al versurilor, care asigură timbrul poeziei, înregistrează asemănări multiceulare: „I-aud prin băătăi din vreme-n vreme,/ Ostașii gărzii tale ți se-nchină,/ Iubita mea cu foarte mari probleme/ Cu chip slavon și nume de regină.” (*Nebun de alb*, Adrian Păunescu) // „vei fi cântată printre muritori/ în dimineți în seri și în surdină/ iubita mea cu plâns de viori/ și glasul scris pe note de lumină” (*te văd în cele șapte arte*).

Sub filamentul unei irealități imediate dizolvate în diapozitivele atriale ale memoriei cordiale, Cătălin Leontie își fixează poezia în zona senzorialității: „dă-mi buza ta s-o port ca pe-o cămașă/ cu nasturi aurii ca de tutun/ să îmi miroasă pielea a cireasă/ și gura să-ți miroasă a nebun” (*iubirea ca-n povești*) // „sărută-mă să-ți simt pe buze sarea/ și veșnicia ce-o păstrezi pe chip” (*nemuritoare*) // „adu-mi aminte când mă sting/ că mai găsesc un strop de viață/ în brațul tău ocrotitor/ și în clătite cu dulceață” (*adu-mi aminte*).

În ecuația îndrăgostiților, poetul trădează o matematică stănesciană, sculptată în matrice androgenă: „știi și tu că oamenii-s lipiți/ prin palma ce și-o strâng ca prima oară/ și parcă de căldura venelor topiți/ într-o eternitate se-nfășoară// și parcă unui anotimp supuși/ suntem lipiți cu o iubire cruntă/ născută-n noi cu gust de pași conduși/ de dorul care astăzi ne înfruntă” (*oamenii sunt lipiți*) // „mi-erai nebuna și-ți eram nebunul/ ne căutau ceilalți în adunare/ și noi, unu plus unu, eram unul” (*îți amintești?*) *Sculptor fără brațe* al femeii, poetul își zidește iubita în scheletul poeziei: „iubește-mă așa cum doar îndrăgostiții/ mai știu/ cu crimă drag și disperare/ iubește-mă și-am să te pun în propoziții/ și-am să te fac/ așa cum știu/ nemuritoare” (*nemuritoare*).

Azvârlit într-o carcasă de strigoii, cu trist ecou sinucigaș, poetul își scutură suferința pe altarul expresionismului; cu acuarele moarte, plasează femeia între chin și amin: „nimic nu a mai fost la fel/ de la plecarea ta neînțeleasă/ am devenit al vieții infidel/ și nu am mai știut ce-nseamnă acasă// nici soarele nu a mai răsărit/ cum/ o făcea mereu la ora șapte/ îmi pare că și astrul a fugit/ și-acum în dimineța mea e noapte// iar glasul rândunelelor azi tac/ e haos pur și liniște în toate/ și-n nebulia asta fără leac/ aștept să te întorci iubito” (*nimic nu a mai fost la fel*). Lipsa iubitei activează ancheta căutării ei: „am să te caut pe tine/ cea romantică și specială/ am să te caut prin ruine/ și-acolo unde-i legea marțială/ și chiar de n-am să te găsesc/ tu cea romantică și bună/ te-oi căuta în ce slujesc/ în poezie și în lună/ în cardinale-am să gonesc/ și-n tot ce-i sfânt și îngeresc/ și-n orice gând care răsună/ în dimineți/ și-n noapte bună/ sperând că am să te găsesc” (*am să te caut*).

Poezia lui Cătălin Leontie trasează linii de forță în reprezentarea femeii care sub mască de regizor și actor deopotrivă, joacă întregul rol în *educația sentimentală a bărbatului*. Evanghelie a ființei lui, femeia este pavază absolută.

**Impresii despre *Fiul* de Florian Zeller, în regia lui Bobi
Pricop: problematica mentalităților generaționale**

Olah Alexandra

Acum câțva timp m-am regăsit în ipostaza de „privitor” în ale artelor dramaturgice alături de o adevărată mare de liceeni acompaniați de doamnele lor profesoare, la spectacolul „Fiul”. Am pășit în sala de teatru fără prea multe așteptări sau informații veritabile despre piesa de teatru în sine, dar cu încredere deplină în talentul distribuției (ca de fiecare dată, din fericire).

Am ajuns să descopăr povestea lui Nicolas (portretizat de Robert Balint), un adolescent pierdut în adâncurile suferinței. Chinuit în urma divorțului părinților săi și oprimat de singurătatea tinereții, băiatul se situează într-un abis al depresiei, neavând parte de înțelegerea și susținerea figurii materne. Copleșită de situație, Anne (Corina Cernea) va recurge la puterea de convingere a propriului soț pentru a restitui echilibrul cotidian al vieții fiului lor. De o vreme, acesta nu mai frecventa cursurile la școală, iar atitudinea sa se schimbase irevocabil. Așadar, Pierre (Richard Balint) și, noua sa soție, Sofia (Alina Leonte) acceptă să îl găzduiască pe Nicolas, considerând că durerile tânărului erau rodul distanței inoportune față de figura paternă. Însă, această schimbare nu va produce în psihicul adolescentului consecința urmărită de părinți. Și aici, Nicolas va minți cu privire la prezențele sale, viața socială, cât și toate trăirile sale.

Metaforic, în contextul acestor scene, observăm introduse o multitudine de jucării de pluș, aparent arse, ce ar putea simboliza implacabilitatea gândurilor lui Nicolas și profunzimea stărilor sale. Devine clar că acesta se confruntă cu o experiență cu totul dezolantă, constituția sa emoțională fiind acaparată de suferință. Din punct de vedere al cromaticii, el va purta mereu negru – motiv antitetice hainelor albe ale părinților săi. Pe tot parcursul spectacolului, conștientizăm că Pierre nu înțelege gravitatea sentimentelor lui Nicolas, considerându-le drept o simplă rebeliune adolescentină. Ne este împărtășit faptul că tatăl, la rândul său, nu a avut parte de o figură paternă constantă, simțindu-se neînțeles și adoptând o gândire cu adevărat stoică. Propriile blocaje emoționale îi eclipsau raționamentul cu privire la situația tensionată a familiei sale.

Prima încercare de sinucidere a adolescentului ne va propulsa în atmosfera albă a spitalului de psihiatrie, unde punem la îndoială moralitatea fiecărui personaj și rămânem nedumeriți asupra viitorului acestora. Acest punct critic va ilustra momentul conștientizării de către părinți a gravității situației: Nicolas nu „trece printr-o perioadă”, nu are nazuri puerile de adolescent, ci, în mod veridic, se confruntă cu un amalgam de trăiri apăsătoare, claustroante – depresia.

Tragismul sfârșitului subliniază o idee bine înțeleasă și de public. Inabilitatea de a empatiza cu suferința celorlalți ne face inconștienți. Pierre, crescut în absența tatălui, deși va încerca să-și împlinească destinul patern, va avea o perspectivă limitată asupra ideii de „tată”. Va țipa, îl va amenința, învinovăți și condamna pe Nicolas pentru acțiunile sale. Atât mama, cât și tatăl său nu îi vor acorda încrederea cuvenită, compasiunea tânjită, deoarece nu încearcă să înțeleagă profunzimea perspectivei fiului.

Lanțul generațional al traumei se va rupe, la un moment dat, fie prin acceptarea situației, conștientizarea leziunilor psihice, fie prin suferință.

La un moment dat, când direcția spectacolului s-a creionat în imaginația tinerilor spectatori, am realizat că zumzetul ce se auzea s-a oprit, iar telefoanele au dispărut din orizont. Singurele comentarii erau „Așa face și tata.” sau „Așa face și mama.”. Se simțea clar discrepanța dintre generații – neînțelegerile dintre ele, durerea tinerilor, dar și a părinților care nu se consideră vreodată destul de buni unii pentru alții, care greșesc și învață să-și ceară iertare, contrastul dintre educația și mediul social al părinților: crescut aprig, într-un regim totalitar și al copilului „prea sensibil”, ale cărui traume doar pentru că sunt diferite, devin insignifiante. În final, bineînțeles că în rândul adulților (a unora dintre aceștia), percepția a fost una susceptibilă: Nicolas era tânărul care dramatiza, care primise mereu totul „pe tavă”, așa că suferința acestuia nu avea niciun temei cert.

Am apreciat mult subiectul piesei lui Zeller și, deși din perspectiva mea, expresia conceptului de boală psihică a fost puerilă, fără să exploreze profund aceste stări ale ființei umane, spectacolul a fost unul total potrivit pentru publicul orădean și sper la o creștere a interesului colectiv pentru tainele psihicului uman, la o conștientizare a nevoii umane de a fi acceptat și de a fi înțeles de către comunitate.

Linieștea serii de Andrea Nagy, studentă la Română-Engleză, Anul II

Napoleon al meu

Călinescu Andrei

În 2020, Gabriel Liiceanu își lansa cartea *Isus al meu*, titlu care mi-a inspirat ideea pentru articolul de față. Dacă postmodernismul ne-a lăsat vreo moștenire, aceea este fragmentarismul; nu mai avem un adevăr universal, ci o sumedenie de adevăruri personale, care, în teorie, sunt acceptate unitar.

Cât de acceptată este această relativizare a adevărului în contemporaneitate ne arată regizorul englez Ridley Scott prin filmul său, *Napoleon*, și, mai ales, prin reacțiile stârnite de acesta. Filmul a fost asaltat din toate părțile de valuri de critici asupra portretizării împăratului francez: ba că Joaquin Phoenix ar fi prea bătrân pentru a-l interpreta pe Napoleon, ba că personajul pe care acesta îl joacă nu are nicio legătură cu figura istorică. Personal, la vizionarea filmului, nu am văzut nicăieri scris anunțând conform căruia ceea ce spectatorii urmează să vadă ar fi un film eminamente documentar. Așadar, de unde atâta agitație pentru o peliculă care face din adevărul istoric doar pretext pentru actul artistic?

Nu mă consider un apărător al filmului din 2023, dar nici un detractor, tocmai pentru că accept ca, în artă, fiecare să-și poată exprima opinia personală referitoare la subiectul în cauză. În continuare, îmi mențin părerea conform căreia filmul lui Ridley Scott este un mic fragment din mozaicul care înseamnă personajul Napoleon (probabil filmul din 2023 afișează portretizarea cea mai comună între britanici), atât literatura, cât și cinematografia oferind portrete variate cu privire la Micul Caporal. Spre exemplu, scena de apogeu al dramatismului pentru personajul romantic Napoleon, anume Bătălia de la Waterloo, este abordată în câteva minute în filmul lui Ridley Scott, dar pentru regizorul rus Serghei Bodnarchuk, bătălia, cu ansamblul de povești pe care aceasta le înglobează, înseamnă tot filmul. Așadar, fiecare regizor transpune o viziune proprie asupra istoriei, și implicit, asupra lui Napoleon; el decide care elemente de scenariu constituie focusul creației cinematografice: este Napoleon – aventurierul ori Napoleon – împăratul, geniul militar cu destin romantic?

Scopul articolului este de a demonstra fragmentarismul sub semnul căruia se află personalitatea lui Napoleon, oglindit în chip diferit în fiecare om care a căutat să-i descrie ființa, aspect care duce către o singură concluzie: ceea ce se scrie despre Bonaparte spune (cel puțin) tot atât de mult despre subiectul în sine, cât și despre cultura și conștiința celui care scrie.

Într-un fel apare Napoleon în viziunea englezilor, popor căruia i-a fost inamic mai toată domnia, dar îl vom regăsi portretizat în altă ipostază la alți inamici: rușii. Și mai fascinantă este varietatea în care personajul istoric Napoleon este receptat de către membrii aceleiași culturi: la Dostoievski vedem cum a ajunge precum Napoleon era cel mai înalt ideal pentru tineri ca Raskolnikov, în timp ce la Tolstoi observăm o minimizare a fenomenului pe care Leul din Corsica l-a reprezentat.

În lucrări precum *Sapiens: scurtă istorie a omenirii*, istoricul și filozoful israelian Yuval Noah Harari argumentează ideea că omul nu poate trăi fără povești. În continuare, aș dori să grupez unele dintre poveștile pe care Împăratul Napoleon I le-a generat în mai toate culturile europene, evidențiind că, de la un punct încolo, nici măcar nu mai contează cum era Napoleon cu adevărat, cel care povestește exprimând mai degrabă propria sa concepție asupra lumii prin ilustrarea fenomenului Napoleon.

A. Napoleon pentru francezi: admiratori și detractori

Consider că unul dintre cele mai cuprinzătoare moduri pentru a înțelege fragmentarismul este analiza receptării lui Napoleon Bonaparte printre francezi. Deși faptele istorice rămân neschimbate, din interiorul unui singur stat, Napoleon apare în același timp în diferite chipuri: ca uzurpator, ca figură aproape divină, ca înger și ca demon.

Unul dintre cei mai mari scriitori europeni, Victor Hugo, abordează „chestiunea Napoleon” în romanul capodoperă *Mizerabilii*, prezentând figura istorică sub auspiciile Bătăliei de la Waterloo. Hugo, departe de a fi un detractor al lui Napoleon, remarcă neconcordanța dintre o personalitate ca Bonaparte și noul veac: „Victoria lui Bonaparte la Waterloo nu mai făcea parte din profilul secolului al XIX-lea. Se pregătea o altă serie de fapte, unde Napoleon nu mai ocupa niciun loc. Reaua voință a evenimentelor se anunțase demult.” (p. 356) Reprezentant al romantismului francez, Victor Hugo identifică aspecte romantice și în biografia lui Napoleon, fructificându-le: „Napoleon fusese denunțat în infinit și căderea lui fusese hotărâtă. Îl stânjenea pe Dumnezeu.” (p. 357) În percepția lui Hugo, Napoleon, geniul, împăratul, personalitatea măreață, a căzut tocmai din cauza grandorii sale. În ciuda multelor citate laudative la adresa lui Napoleon, cele mai marcante rânduri scrise de Hugo despre Leul din Corsica rămân acelea de după marea înfrângere de la Waterloo: „La căderea nopții, pe un câmp de lângă Genappe, Bernard și Bertrand prinseră de o pulpană a hainei lungi și opriră un om năuc, cufundat în gânduri, sinistru, care, împins acolo de curentul debandadei, descălecuse, își trecuse brațul prin hăturile calului și, cu privirea rătăcită, se întorcea singur spre Waterloo. Era Napoleon, care încerca să înainteze, uriaș somnambul al acestui vis năruit.” (p. 367)

În această chestiune, Franța reprezintă o lume întreagă. Este eminamente eronat să susținem că Franța, în integralitatea ei, îl iubea pe Napoleon. O parte semnificativă de populație se ancorase de partea Bourbonilor, a vechii aristocrații, care fusese înlocuită de meritocrația lui Napoleon (pe mareșalii, ca și pe anumite rude, Bonaparte îi înnoobilează și chiar încoronează). Unul dintre cei aflați de această parte a baricadei este istoricul, filosoful și criticul Hyppolite Taine. Din cauza sângelui italian, Napoleon este pus pe un calapod cu infamele nume Malatesta și Borgia (nume sinonim cu desfrâul și răscumpărat de Christian G. Ciomac în lucrarea *Borgia. Istoria unei familii*). Nimic din măreția descrisă de Hugo nu rămâne la Taine, și, totuși, este vorba de același compatriot al lor, însă, precum unghiul din care este văzut colosul este diferit, tot așa diferă povestea țesută în jurul lui.

Simplificând viziunile franceze, o mare întrebare fusese lansată în societate și nu se ajunsese la un consens: Cine se află pe tronul Franței: un urmaș al lui Alexandru ori al familiei Borgia?

B. Prin ochii „dușmanului”

Întocmai cum omul Napoleon nu s-a mărginit la hotarele Franței, poveștile țesute din portretul Împăratului nu au ținut cont de granițe. Astfel, portretizări a lui Bonaparte au apărut în literatură (*Război și Pace* al lui Lev Tolstoi) și în cinematografie (*Waterloo* al lui Serghei Bodnarciuk și *Napoleon* al lui Ridley Scott).

Pornind de la primul domeniu amintit, anume literatura, Tolstoi îl menționează pe Napoleon deseori pe parcursul amplului roman *Război și pace*, dar, oricât ar căuta cititorul, nu găsește măreția pe care o așternuse pe hârtie condeii lui Victor Hugo. Dincolo de faptul că Napoleon atacase Rusia, concentrarea lui Tolstoi se răsfrânge asupra personajelor care au delegația de a reda concepțiile epocii asupra Micului Caporal.

Astfel, înalta societate rusă privea cu ostilitate ascensiunea lui Bonaparte pe tronul Franței, se simțea amenințată de idealurile reprezentate de acesta: „Libertatea și egalitatea, spuse cu dispreț vicontele, (...) ele nu sunt decât vorbe răsunătoare care s-au compromis demult. Cui nu-i place libertatea și egalitatea? Însuși Mântuitorul ne-a propovăduit libertatea și egalitatea. Oare după revoluție oamenii au devenit mai fericiți? Dimpotrivă. Noi voiam libertatea, iar Bonaparte a sugrumat-o.” (p. 33)

Totuși, din această societate se distinge prințul Andrei Bolkonski, care îl admiră, chiar dacă moderat manifestat, pe Împărat, în ciuda concepțiilor clasei sociale de care aparține: „E cu neputință să nu recunoaștem, continuă prințul Andrei, că Napoleon, ca om, e mare la podul de la Arcole sau în lazaretul din Iaffa unde dă mâna cu ciumații, dar... dar mai sunt și alte fapte, care cu greu îi pot fi justificate.” (p. 34-35) Alt personaj, Pierre Bezukhov afirmă cu hotărâre injustețea pe care o presupune intrarea în război a Rusiei contra lui Napoleon: „Suntem în plin război împotriva lui Napoleon. Dacă ar fi vorba de un război pentru libertate, aș fi înțeles și m-aș fi dus primul să mă înrolez; dar să ajuți Anglia și Austria împotriva celui mai mare om din lume... asta nu se cade...” (p. 40)

Pe parcursul romanului, perspectiva din care este privit Napoleon rămâne aceea a clasei aristocrate ruse, care îl vede ca pe „bădăranul împărat” (p. 161) și se roagă: „Dea Domnul ca monstrul Corsican, care distruge liniștea Europei, să fie doborât de îngerul pe care Atotputernicul îi milostivenia. Să ni l-au hărăzit drept suveran.” (p. 141)

Valoroasă pentru această temă este percepția lui Tolstoi față de Napoleon, care este exprimată mai ales în volumul 2. Pentru Tolstoi, Napoleon nu este nimic altceva decât un dat al hazardului, în toate campaniile și acțiunile sale, Bonaparte acționează absurd. Ideea de bază enunțată de Tolstoi este aceea că Napoleon nu ar avea nicio putere dacă nu ar fi urmat de popor (idee la care se referă și Harrari când spune că omul nu poate trăi fără povești: ce este autoritatea, contractul social, altceva dacă nu o poveste?). Autorul rus își argumentează afirmația prin viziunile istoricilor: „Thiers, istoricul lui Napoleon, spune, ca și alți istorici ai lui Napoleon, încercând să scuze greșeala eroului său, că Napoleon a fost atras spre zidurile Moscovei împotriva voinței lui. El are dreptate, după cum au dreptate toți istoricii care caută explicarea evenimentelor istorice în voința unui singur om.” (p. 169)

Precum Tolstoi nu crede în puterea oamenilor excepționali, tot așa scriitorul rus nu poate percepe imaginea unui Napoleon măreț, a lui Bonaparte-omul extraordinar.

Dincolo de literatura clasică, modernitatea a continuat (re)scrierea poveștii lui Napoleon prin intermediul artei cinematografice. Dintre filmele din afara spațiului francez care abordează viața Leului din Corsica, am selectat, din motive subiective *Waterloo* (1970) și *Napoleon* (2023).

În coproducția italo-sovietică din 1970, în regia lui Serghei Bodnarciuk, este abordat episodul Waterloo, cu toate că începutul filmului are în centru abdicarea lui Napoleon și exilul acestuia. Deși aparține spațiilor ruse și engleze (distribuția îi numără pe Rod Steiger ca Napoleon, Christopher Plummer în rolul Ducelui de Wellington), filmul nu aduce nicio pată pe imaginea Împăratului. Încă din primele cadre, se observă un Napoleon ca un individ excepțional, deasupra tuturor, care găsește resurse chiar și când totul pare pierdut, dar care este trădat de cei pe care el îi făcuse mareșali. Ideea filmului este nu să glorifice faptele lui Napoleon ori ale lui Wellington, ci să aducă un omagiu eroismului, de ambele tabere. Pentru o reprezentare cât mai autentică a bătăliei din titlul filmului, au fost folosiți 15.000 de oameni, cu toții echipați corespunzător perioadei napoleoniene.

La un film de o asemenea magnitudine, este de remarcat faptul că scenariul nu este unul propagandistic, acesta mergând, mai degrabă pe linia trasată de Victor Hugo în *Mizerabilii*, unde autorul francez descriese Bătălia de la Waterloo în cel mai mic detaliu, făcând astfel cititorul să se simtă în mijlocul Vechii Gărzi imperiale.

Filmul din 2023, care îl are în centru pe Joaquin Phoenix, deși generase ambiții în legătură cu redarea istoriei, nu urmărește deloc acest aspect, preferând să aducă în atenția publicului un Napoleon, așa cum numai poporul englez și-l putea imagina. Joaquin Phoenix interpretează un Napoleon nesigur, deseori atât pe sine, cât și pe fidelitatea Josephinei. În realitate, perspectiva prezentată în film poate fi foarte ușor combătută cu argumente istorice (erosul napoleonian este facil documentat și pus în lumină de către Frederic Masson în *Napoleon și iubirea*). Dar este acesta scopul unui film artistic? Nu a explorat arta întotdeauna perspective diferite asupra vieții? După părerea mea, nu, filmul nu trebuie pus la zid numai pentru că oferă o altă viziune asupra subiectului, ci, tocmai de aceea merită urmărit, pentru că oferă publicului un fragment din imaginea pe care omul Napoleon Bonaparte a generat-o grație vieții sale.

Dacă ar fi să găsim o cale de mijloc între portretizarea lui Napoleon cel dominat în totalitate de ființa Josephinei, așa cum apare la Ridley Scott și cea în care prezența feminină lipsește aproape în totalitate din viața Împăratului, precum în filmul lui Serghei Bodnarchuk, aceasta ar fi viziunea lui Frederic Masson, care nota în lucrarea sa *Napoleon și iubirea*: „Dacă femeia n-ar fi jucat un rol în viața sa, Napoleon nu ar fi ceea ce este, adică exemplarul cel mai surprinzător al geniului masculin. Ar fi un individ fără sex, deosebit, excepțional, dar care n-ar mai interesa umanitatea, pentru că nu a simțit niciuna dintre pasiunile ei (...) Dar dimpotrivă, el, a cărui activitate cerebrală este mai presus de cea a tuturor oamenilor cunoscuți, ajutat de un destin fără egal, a găsit în spiritul său, întotdeauna, resurse pe măsura destinului ce-i fusese hărăzit.” (p. 3)

Așadar, oricare ar fi părerile personale ale cititorilor (și e normal ca ele să difere), fie că aceștia văd în Napoleon vulturul imperial, Leul Corsican sau doar bădăranul ajuns împărat datorită jocului hazardului, fiecare operă literară ori cinematografică reprezentând figura istorică a lui Napoleon merită a fi luat în considerare, pentru ca tabloul fragmentat și complex al vieții aceluia om de referință să fie cât mai bine înțeles.

Bibliografie:

Aubry, Octave, *Viața intimă a lui Napoleon*, traducere de Zaharia Stancu, Editura Macedonski și Editura Oltenia, Craiova, 1992.

Bonaparte, Napoleon, *Memorii*, traducere de Nicolae Popescu-Tudor și Ion Cupșa, note și comentarii de Valentin Vidrașcu, Editura Militară, București, 1981.

Eminescu, Gheorghe, *Napoleon Bonaparte*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1986.

Geyl, Pieter, *Napoleon pro și contra*, traducere de Georgeta și Mircea Pădureleanu, Editura Științifică, București, 1968.

Hugo, Victor, *Mizerabilii*, volumul I, Editura Adevărul Holding, traducere și note de Nicolae Constantinescu, București, 2011.

Masson, Frederic, *Napoleon și iubirea*, traducere de Diana Izverna Pan Izverna, Editura Arcadia, București, 1996.

Rosenzweig, D., *Napoleon*, cuvânt înainte de Dumitru Almaș, Editura enciclopedică română, București, 1969.

Tarle, E. V., *Napoleon*, traducere de Nicolae Parocescu, Editura pentru Literatură Universală, București, 1964.

Tolstoi, Lev, *Război și pace*, traducere și note de Ion Frunzetti și Nicolae Parocescu, Editura Polirom, București, 2016.

Cicatrici de Andrea Nagy, studentă la Română-Engleză, Anul II

A snowfall so massive, so sardonic by Gabriel CHIFU

traducere de Alexandra Olah

Suddenly, it snowed peculiarly
quite vastly and hilariously
after a besotted calendar, so soddenly,
a glimmering bazaar chasten by gods heavenly
snow falls, collapses, and plunges
onto a realm where principle wanes.
the town's in a stupor.
a murmur,
it's a sway even the baubles join hastily,
downhill gracefully,
it's a joyful feast, seldom curt,
as for Saint Elijah or Adalbert
because snow falls, crumbles, and plunges,
mockingly unpredictable,
motivated, monstrous, but somehow charming,
snowfall seems almost satirical.
It's the downfall of the commanding,
folks like Zoe, Cațavencu, or Trahanache
subsiding,
the shallow and senseless and even the
hireling,
Pristanda, or worse the Tiplers and vanity
yielding
Dandanache, the dames, lads, lawyers,
Mandache and Mița
(all together delicious like toppings on pizza!),
and all other characters abiding:
mothers and grandmothers, friends of all sorts,
people akin to Mari Popescu, Costică Ionescu,
Mitică Georgescu, Madame Preotescu,
Madame Diaconescu,
Master Leonida and the reactionaries fall jointly
down a slide,
succeeded by the witless teacher, the
Honeymoon, and the stormy night,
followed swiftly by Rostogan's comet at Peleş
castle,
a letter never lost comes falling down.
and gone is the script and the play in itself – no
more grand heat
Oh, what ruckus and pirouettes in the sky, what
snow so neat,
it's snowing deliriously,
like Ionel's ball, the town's hopping elastically,
the celestial trunks once perfectly sealed,
were shattered, deprived of their shield,
to allow the return of Caragiale's field.
it fits like a glove, a perfect inheritance,
a menacing exhibition of the people's
arrogance.

Începe deodată să ningă atât de bizar,
ninge enorm și hilar
ninge după un beat, mort de beat calendar,
se prăvălește din ceruri scânteietorul bazar,
vai ninge, vai ninge, vai ninge
cu lumea domnului Caragiale.
în oraș e stupoare.
rumoare,
e danț, au luat-o și pietrele din loc, agale,
la vale,
e zaiafet, veselie
ca de Sfântu Adalbert sau Ilie,
căci ninge, vai ninge, cât ninge,
ninge neprevăzut și ironic,
inspirat, monstruos, drăgălaș,
ninge parodic.
cad Joițiți, Cațavenci, Trahanachi,
moftangii, moftangioaice și-acel arendaș,
Pristandale, cetățeni turmentați și pufoși
Dandanachi,
cocoane, feciori, avocați, Mandache și Mița
(toți la un loc delicioși ca o umplutură de
pizza!),
Bubico, Zambilici, Papadopolini, mamițe,
mamițiți,
amice, amici,
Mari Popescu, Costică Ionescu, Mitică
Georgescu,
Madame Preotescu, Madame Diaconescu,
Iconomeasca, Sachelăreasca, Piscepeasca
cad Conu Leonida și-n fața lui reacțiunea, pe
tobogan,
o, cade dascălul prost, cade luna de miere, cade
furtunoasa
noapte,
cade La Peleş cometa cu Rostogan,
cade o scrisoare niciodată pierdută.
și cade („amice... ești idiot”), cade căldură mare
-
O, ce zarvă, ce balet în văzduh, ce ninsoare,
delirant astăzi zău ninge,
țopăie orașul ca a lui Ionel elastică minge,
s-au spart cuferele cerești cele închise cu yale
și s-a întors la noi, o, da, s-a întors lumea
domnului
Caragiale.
ne-acoperă de minune, ne vine ca turnată, ca o
mănușă,
semănăm cu ea și mai și decât o nepoată cu o
mătușă.

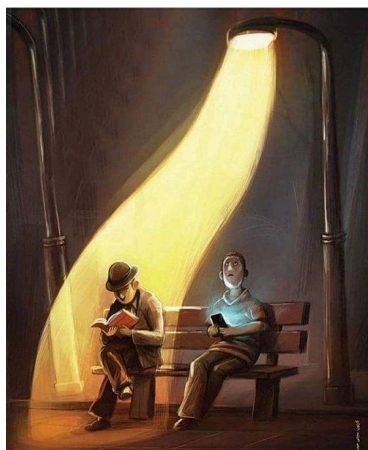
Cu această traducere, Alexandrei Olah i-a fost decernat Premiul II la Concursul de traduceri literare și de specialitate - Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, secțiunea Traduceri Literare.

Exercițiu de proză scurtă

Ardelean Alexandru-Dafin

cls. a XI-a, C.N. „Mihai Eminescu”, Oradea

Era adesea considerat cel mai cultivat din încăperea, fapt ce îi aducea satisfacție și stânjeneală deopotrivă. Cel mai mult era apreciată abilitatea sa de a exprima, în puține cuvinte, cele mai complexe concepte (de regulă filosofice sau literare), astfel încât acestea să poată fi înțelese de oricine cu ușurință. Bineînțeles că îl bucura entuziasmul partenerilor de conversație care absorbeau cu nesaț fiecare vorbă a sa. Nu încapă urmă de îndoială în acest sens. Totuși, ceea ce îl neliniștea și îi producea uneori un grad sporit de stânjeneală, era lipsa de control asupra propriei cogniții, mai precis, modalitățile și momentele în care interpreta conceptele pe care le studia cu multă trudă zi de zi. Spre exemplu, atunci când l-a citit pe Platon, neavând încă o perspectivă de ansamblu asupra ideilor lui, o cunoștință i-a cerut, din pură curiozitate, să îi rezume, într-o frază-două, ce concluzii a tras grecul despre frumos. Fără să mai fi stat pe gânduri, și-a deschis gura și a îndeplinit dorința interlocutorului. Chiar dacă, amintindu-și ulterior acest episod, a găsit că explicația dată a fost satisfăcătoare, nu a putut trece peste faptul că, în mod sincer, cu câteva momente înainte nu avusese nici cea mai mică idee despre ce să spună. Și cu acest gând a trăit toată viața, murind, probabil, tot cu el în minte. Acest gând, dureros și neplăcut îl putea tempera doar meditănd la o amintire distinctă a sa.

Se întorcea, destul de obosit, seara, de la bibliotecă, unde își făcea veacul atunci când nu profesa. Mișcat de blândețea vreunei adieri, sau de razele lăptoase ale lunii, luă decizia să poposească vreo jumătate de oră în parc, citind pe o bancă, familiară lui, o carte mai puțin solicitantă, care să îi relaxeze mintea obosită. Își alesese un roman realist din ghiozdanul burdușit cu volume. Îi plăcea uneori să glumească spunând că, după atâția ani de lectură asiduă, ar putea numi titlurile cărților doar simțindu-le greutatea.

Paginile cărții erau întoarse într-un ritm alert de către o mână plină de tact. Erau privite de ochi harnici și plini de sete, însă nicidecum lipsiți de rigoare. Pupilele lor se măreau și se contractau regulat în lumina felinarului cu bec de sodiu. Lemnul de pe șezutul băncii se îndoia subtil, scârțâind ușor sub o nouă greutate. Un alt sunet, mai puțin perceptibil, de data aceasta, tulbură liniștea de sub felinar. Era ritmat. Mima bătăile plăcute ale unei mașini de scris. În mod curios, fiecare „pac” se sincroniza cu următoarea literă asupra căreia se opreau cele două pupile. După o vreme, domni iarăși liniștea.

Era enervat. Ritmul, chiar dacă nu fusese dorit inițial, îi plăcuse. Pupilele se înmoaie și fug spre dreapta. O figură obscură, dar evident absentă privea bulbul felinarului. Respirația străinului continua ritmul. Ecranul unui telefon mobil se stinge în mâinile sale.

– Îmi cer scuze, ai putea, dacă te rog să dai telefonul mai încet, întrebă el deosebit de tulburat de apariția inoportună.

– Sigur că da. Îmi cer scuze dacă te-am deranjat cu sunetul tastaturii, îi răspunse un glas la fel de absent precum chipul.

Ritm.

– Ce scriai acolo?

O mână palidă strecură telefonul în fața pupilelor. Era o pagină de notițe cu doar câteva rânduri scrise. Părea să fie un poem. Oricât s-ar fi străduit, în anii următori să și-l amintească, nu a putut să simuleze decât conturul alineatelor, și bătaia felinarului, care îl îmbăia în lumină precum un reflector. A rememorat de atunci, aproape zilnic, sentimentul pe care l-a simțit atunci când a rămas imobilizat în fața unor rânduri.

Spatele său nu a mai putut căra ghiozdanul cu volume, mâna a fost văduvită de orice tact, iar ochii n-au mai deslușit cuvinte. Totuși, în minte i-a rămas conturul aceluia poem, și probabil, cu acest gând a murit.

Textul de față i-a adus lui Ardelean Alexandru-Dafin premiul I în cadrul Concursului Verbum, secțiunea Scriere Creativă - Literatură Română.

The Gift of Knowledge

Bradea Cristina

cls. a XI-a, C.N. „Mihai Eminescu”, Oradea

Night. The night swallows everything in its path, enveloping all souls in the dark. Calmness. Not a sound, not a person in sight. Undoubtedly, one wouldn't dare let themselves be captured by the mystery surrounding the night. It's best to try to sleep, without thinking about the unknown that's waiting to get you, listening for even a decibel of a sound. However, some, the most courageous bunch, enjoy the quietness and the intimate moment a night might offer. Some revel in it, choosing to consume the unknown and letting themselves be consumed by it.

As the clock strikes 12 o'clock, Jack walks into the night, staggering after leaving the pub, obviously drunk. Fortunately, he finds a small bench in an alley, lit only by the flashing lamppost shining upon it. One man was sitting alone on it, reading some sort of book. He was consumed by it, flipping the pages rigorously, as if waiting for the characters to find the identity of the murderous villain. 'Who in the world would be outside reading a stupid book at this hour? Such a nerd...' mumbled Jack as he sat down next to the mysterious man, a weird aura emanating from him. He was grateful to at least have some company while waiting for his taxi. Scrolling through social media, Jack couldn't help but steal a glance at the pages, curiously getting the best of him.

"Stupid philosophy, how can anyone understand what Dostoevsky or Kafka were going on about. To me it all seems like a jumbled piece of junk."

"Only the gifted may understand 'this jumbled piece of junk'. Not anyone in fortunate enough, though."

"Hmph, it's still a dumb book. What even is your name? Friedrich? Albert?"

Only silence followed the next couple of moments. Feeling intimidated, little droplets of sweat were starting to form on Jack's forehead.

"I asked you something. It's rude to ignore somebody, you know?"

"Benjamin. I do not wish to associate myself with people that prefer to insult books rather than trying to understand them."

"Why are you out here so late? Why don't you read in your own house?"

"I could ask you the same."

"Well, for all you should know, I was out with my friends, actually having fun. Now, answer my questions."

"Once again, I could say the same. I ventured out on my nightly stroll around the block, as one does, and found this bench. Upon looking at this idyllic setting, inspiration and the thirst for knowledge struck me, so I fished out my book from my bag. I could well read inside my own home, but wouldn't you say that could get... boring?"

"No. I wouldn't even have touched a book in the first place. They are as old as an ancient relic. If I wanted to read, I could look something up on the Internet. Movies are better anyway."

"Knowledge only calls out to some, those more fortunate I could say, whispered Benjamin to himself. A book, if taken care of, can be in the top condition even after the irreversible passing of time. What matters most is its content, its insides, if you will."

"Whatever you say, old man..."

While looking at the taxi's location, wishing for it to hurry so he could escape, Jack noticed something. How weird. Something was shifting. The light. The lamppost's light was shifting, now only shining down on Benjamin. Looking up, the light shone into Jack's eye, slightly burning. It wasn't this bright before...

"What are you doing?"

"Reading."

"Are you a magician or something? Don't you dare hurt me!"

"Why would I do such a thing? I'm not as bored as you are."

"The light! Can't you see the way it's shifting?"

"Ah, yes... Why do you think I chose this specific location? This lamppost is different, you see, it only gives the gift of light to the capable of handling it."

"What are you talking about?"

"Knowledge, my friend. Knowledge is the key to everything; everything feeds off on knowledge. It's the supreme gift, the gift of seeing, processing, and understanding the world around you. Only 'some' are capable of handling it, the same way this lamp shines down only on some specific people. It's not difficult to 'get it', it's quite easy to understand."

Jack remained speechless, the darkness of the night swallowing him. Quite the comforting silence, he could say. He wasn't afraid anymore; his heart rate had slowed down already. No, he was only pondering. At least, he told himself, now I know...

Textul de față i-a adus Cristinei Bradea premiul I în cadrul Concursului Verbum, secțiunea Scriere Creativă - Literatură Engleză.

Ardelean Alexandru, CN. „Emanuil Gojdu”,
clasa IX-a

Seica Horea Florian, CN. „Emanuil Gojdu”,
clasa IX-a

Ich war ein schamhafter Junge, der oft das Handy benutzte. Meine Freunde waren alle online und die Kinder aus meiner Schule waren der Meinung, dass ich sonderbar war. Ich war nicht sicher, was schlechter war: dass sie das dachten oder dass ich mich nicht dafür interessierte. Zum Glück änderte sich alles, als ich jemanden traf, der mich verstand. Sein Name war Hans und er war möglicherweise das klügste Kind, das ich gesehen hatte. Obwohl er Mathematik und Physik mochte, liebte er auch Literatur, deshalb las er gern Bücher. Eines Tages kam er zu mir und fragte mich:

„Hallo, Erik! Willst du morgen mit mir in die Stadt gehen?“ Ich wurde von seinen Worten gehemmt, denn das fragte mich in der Vergangenheit niemand, aber ich schaffte es, den Mut zu finden, seine Einladung zu akzeptieren.

Am nächsten Tag folgte ich ihm zu einem Garten, der verlassen wurde, und danach fragte er mich:

„Warum bist du immer so gehemmt?“

„Ehrlich gesagt, weiß ich das nicht. Ich konnte nie mit anderen Kindern kommunizieren und sie wollten nicht mit mir.“

„Ich sehe... komm mit!“

„Oh! Ich werde dir folgen!“

„Diese Blumen gehörten meiner Tante, bevor sie starb. Sie helfen mir, mich an sie zu erinnern. Willst du mir helfen, mich um sie zu kümmern?“

„Natürlich!“, sagte ich und begann mit ihm zu arbeiten. Während ich arbeitete, fühlte ich etwas, das ich nicht beschreiben kann. Ich fühlte mich anders.

Der Garten hilft mir, etwas Wichtiges zu verstehen: Etwas oder jemand, der ein Leben hat, muss geliebt werden, der sucht Liebe! Am Ende stellte er mich auf die Probe: „Wie fühlst du dich jetzt?“ „Besser!“ „Gut!“, sagte er und wir haben danach den Garten verlassen. Als ich in die Schule zurückkam, begann ich, mit meinen Kollegen zu reden. Sie konnten nicht verstehen, wie ich es geschafft hatte, mein Leben zu ändern, aber ich sagte ihnen, dass mir ein guter Freund half. Vor dem Ende des Tages, ging ich zu Hans, denn ich wollte ihm danken. Er sagte: „Ich wusste, als ich dich traf, dass du mehr warst, als die Leute dachten, und ich freue mich, dass ich dir helfen konnte. Außerdem will ich, dass du dich an etwas erinnerst: Wenn du Hilfe brauchst, suche sie bei den Leuten neben dir, weil es immer jemanden gibt, der dir helfen wird.“ „Danke schön! Aber, wo hast du diese Sachen gelernt?“ „Ich lese gern, und Bücher sind der beste Weg, neue Dinge zu lernen.“ „Ich wünschte, ich hätte das vorher gewusst.“ „Es ist nie zu spät, etwas Neues zu lernen!“

Eines Tages, als Sokrates alleine spazierte, sah er ein merkwürdiges Tor. Es war groß und aus hartem Holz gebaut. Weil er neugierig war, öffnete er das Tor und ging hinein. Als sich das Tor hinter ihm schloss, bemerkte er eine Menge von kleinen Sonnen.

Ein Bub spazierte vor ihm und so fragte Sokrates den Buben: „Was für Sterne sind diese?“ Der Junge, ein Student der Philologie, antwortete verärgert:

„Was meinst du, es sind keine Sterne, sondern nur manche Glühbirnen.“

„Was bedeutet Glühbirne?“ fragte er neugierig.

„Siehst du nicht?“, fragte der Bub, „dass mein Handy schimmert?“ Sokrates stellte dem Jungen mehrere Fragen und ihm wurde erklärt, was Technologie ist.

„Als Belohnung für deine Lehre werde ich dir helfen. Was möchtest du?“, fragte Sokrates endlich.

„Erklär mir, bitte, Philosophie“, antwortete der Junge. Sokrates, so weise er auch war, sagte, er wisse, dass er nichts wisse, und schließlich, dass er das Nichts nicht erklären könne. „Wahre Weisheit“, sagte er, „kommt von der Akzeptanz der Ignoranz“. Und so weiter erklärte er es dem Buben.

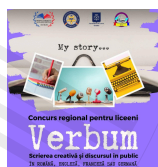
„Ja?“, fragte der Junge jämmerlich. „Ich habe das Nichts nicht verstanden“. Sokrates sagte, er könne es nicht besser erklären.

Die zwei spazierten weiter zu zweit, bis sie ein Barbershop erreichten, guckten einander an und begannen zu lachen. Sokrates bekam eine Stoppelfrisur und sein Bart wird wahrscheinlich gut aussehen, weil er schließlich auf den Jungen hörte.

Als die beiden fertig waren, sah Sokrates nicht mehr wie ein komischer, merkwürdiger Mann aus, sondern wie ein braver alter Opa. Der Bub zeigte Sokrates, wo die Uni ist, und wo er bald eine Klassenarbeit schreiben muss. Sokrates ging hinein und Markus, der Junge, blieb stehen und dankbar an der Tür der Fakultät.

Als Markus nur wartete, war sein Gehirn leer, seine Gedanken waren: nichts zu denken, nichts zu machen. Nach einigen Minuten begann er zu bemerken, dass sein Gehirn das Nichts endlich versteht. Er wusste jetzt, dass er nichts wusste, und verstand, was wenige andere verstehen können. Der Junge wartete und wartete und mit jeder Sekunde wurde er noch weiser und noch neugieriger. Sein Gesicht strahlte von der Erkenntnis über das Geschenk des Lebens aus.

Als die Klassenarbeit endlich beendet war, sah er alle seine Kollegen schon herauskommen, alle, bis auf Sokrates. Er ging hinein, um ihm zu danken, aber Sokrates war nicht zu sehen. Markus besteht nun alle anderen Klassenarbeiten und wird Professor an dieser Universität. Die ganze Dankbarkeit, die er damals für Sokrates empfand, gibt er jetzt an seine Studierenden weiter.

REPORTAJ IPOTEȘTI

În 16 mai am pornit cu cinci oameni frumoși și senini într-o aventură a eminescologiei. După treisprezece ore am ajuns, în sfârșit în Ipotești, unde am avut șansa să ne jucăm de-a eminescologii. Este vorba despre seminarul Eminescu, „Rosa Del Conte- Rețeaua Eminescu”, unde am participat la conferințe, seminare și ateliere de lucru susținute de diferiți profesori din Suceava, Milano, Bacău, Bălți (Republica Moldova) și Oradea. Am pătruns într-un spațiu neașteptat, pentru două zile am devenit poezii. Între cireși oboșiți de prea multe roade și flori încărcate de prea multă viață, toată lumea poate să ajungă poezie. În cele două zile m-a muncit gândul că sunt atât de aproape de poetul național încât pot să îl înțeleg mai bine, indiferent de subdialectele în care discutăm cu ceilalți studenți; toți eram prezenți și toți simțeam că ni se întâmplă ceva sublim. În fața acestui sentiment era greu să rămâi indiferent.

În prima zi am pătruns în arhivele Rosei Del Conte care îl iubea pe Eminescu aproape într-un mod nefiresc de pur. Ideile curgeau neconținut ca într-o piață elenă, iar noi, nebănuitori, puneam în practică arta retoricii. Am avut parte de-o întâlnire în dialog cu doi poeți, Ion Mureșan și Nichita Danilov care au sporit taina poeziei în fața ochilor noștri. Captam fiecare gest cu o sete nebună, eram hipnotizată de poezii, profesorii și studenții *refugiați* în acest continent al poeziei. În contextul conferinței toată lumea a căpătat o alură boemă, nimic nu mai era banal. Felul în care ne beam cafeaua în care adăugam doar cântecul păsărilor, picturile rupestre care se formau când ne pătam pe haine, florile albastre gădilte de vânt, absolut totul era artă.

Dormeam puțin pentru că abia așteptam să fiu trează, să vorbesc cu ceilalți, să fiu acolo, prezentă. Să descopăr acest spațiu care s-a deschis în fața mea fortuit. Pe lângă aventura literară am avut parte și de una geografică. Am descoperit cealaltă parte a României, oameni frumoși, dar diferiți de noi. Aveam impresia că singurul lucru care ne leagă cu o ață roșie lungă cât o zi de vară este admirația pentru Eminescu. În final, cred că ceea ce ne-a legat a fost spiritul poetului, translat în fiecare colț din Ipotești și așteaptă noi studenți care să îl descopere de mai aproape, să-asculte murmurul liric până devine liniștea lor de fundal necesară în lumea noastră tot mai zgomotoasă.

Cosac Anastazia

17 MAI 2024, IPOTEȘTI

PRAGUL VAIDA

CLUB DE LECTURĂ ORĂDEAN

Așa aș descrie eu Pragul Vaida, un club de lectură, un cerc poetic, care se desfășoară în Oradea lunar, unde zeci și zeci de oameni se adună pentru a asculta și citi poezie. De la invitați speciali, alias poeți renumiți, și cei care se află la început de drum, adică înaintea debutului în poezie, până la critici literari și profesori, studenți respectiv alți iubitori de poezie. Organizate de Mihók Tamás, care a absolvit Facultatea de Litere din Oradea, actualmente redactor la Revista de cultura Familia, împreună cu Radu Bejan și Anca Zaharia, edițiile clubului se desfășoară după formatul întâlnirilor între poeți și public. Poeții invitați recită din creațiile lor proprii, iar publicul, având în față textele, urmărește cu entuziasm, vers cu vers, lectura.

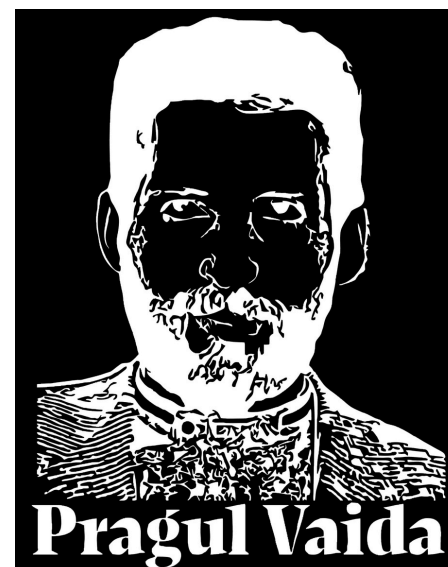
După recitarea textelor propriu-zise, urmează ca publicul să preia comanda și, cu multă curiozitate, să facă observații pe text și să adreseze întrebări poezilor, astfel inițiindu-se dezbateri culturale în toată frumusețea ei. După încheierea sesiunii de întrebări, poezii aleg o persoană din public dintre cele care au intervenit. Acestea îi revine premiul serii, care diferă de la ediție la ediție. Pe parcursul sezonului de vară, Pragul Vaida devine Vaida Outdoor Sessions și se mută în aer liber, unde își continuă spectacolele poetice, de această dată pe un fundal dominat de natură.

Astfel se desfășoară serile poetice girate de Pragul Vaida. O atmosferă fulminantă, diversă, în cadrul căreia se conectează prin afinități participanții, un ambient propice discuțiilor aplicate pe literatură, filozofie, istorie ș.a. E o lume aparte, unde te poți întâlni în premieră cu diverse idei, cât și una în care te poți exprima liber, împărtășind opinii cu oameni de pretutindeni.

„Un sentiment, un nume, un loc, o trăire, o comunitate...”

SCANEAZĂ PENTRU MAI MULTE
INFORMAȚII! :))

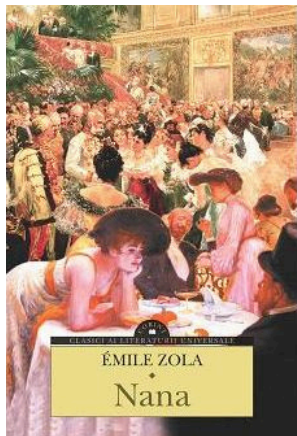
Micu Alexandru

Universul nu are alt rost decât să ne arate că, dispărând, îl putem înlocui cu muzică – cu o irealitate mai adevărată

(Emil Cioran în *Cioran și muzica*)

Am colaborat asupra acestui articol pentru a oferi cititorilor contemporani o nouă perspectivă asupra simbiozei lectură-artă muzicală

Lucaciu Roberta și Olah Alexandra

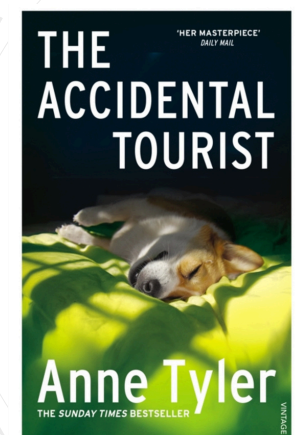
1. *Nana* – Émile Zola și *Do You* – Morganne

Dacă protagonista lui Zola este enigmatică prin definiție, autorul lăsându-i la iveală partea întunecată doar în momente cheie, piesa creată de Morganne completează și întregeste atmosfera de haos perfect controlat de o feminitate demonică, distructivă și autodistructivă, fascinantă și neînțeleasă de nimeni până la capăt, o adevărată eroină cu moralitate antagonică. Definindu-se pe sine ca artist de „dark jazz”, muzica sa se contopește ideal cu tabloul naturalist, dar în niciun moment sobru, pe care romancierul îl pictează, dezvăluind un univers impregnat de decadentă, vinovăție, corupție, sexualitate și dispreț.

2. *Dezrădăcinare* – Sașa Zare și *Family Tree* – Ethel Cain

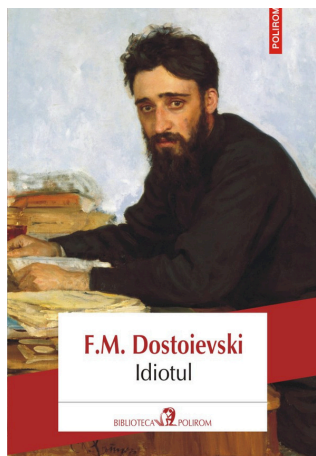
Sentimentele de ostilitate față de trecut și drama unei traume generaționale care alienează o tânără queer în plină devenire și formare sunt cele care domină ambele creații. Se descrie căutarea asiduă pentru umplerea golului resimțit de către cele două autoare, gol provenit dintr-o profundă lipsă de apartenență în toate aspectele existenței lor. Singurătatea, nevoia de soluții, fiind ele și iluzorii, căutarea de sine și presiunea exercitată din exterior sunt expresii ale emoțiilor lor reprimare îndelung, acestea refulând prin actul creator și putând fi pe deplin simțite de către cel care citește/ ascultă.

3. *The Accidental Tourist* – Anne Tyler și *Vânătoarea regală* – Robin and the Backstabbers

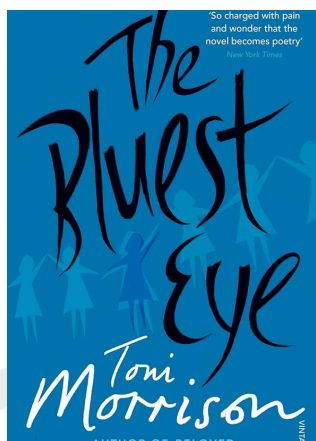
Suferința exprimată într-un ton aproape jovial și regăsirea fericirii de a fi sunt pilonii comuni dintre cele două. Absurditatea, pe alocuri, a limbajului și întâmplărilor, dar și autoironia și minimizarea unor aspecte cu potențial tragic fac ca ele să fie nu doar plăcute, ci chiar înduioșătoare, întrucât trecutul este invocat ca unicul punct de stabilitate și de raportare în ambele creații, fără însă a fi idilizat. Nevoia de a face față unor împrejurări nefavorabile și găsirea unor soluții nu tocmai sănătoase în această privință înfățișează o situație care ne permite să ne identificăm în context, devenind astfel experiențe imersive despre natura umană.

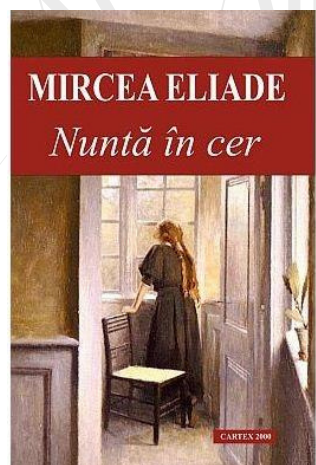
4. *Idiotul* de F.M. Dostoevski și *Everything happens to me* de Chet Baker

Atât notele, cât și versurile melodiei lui Chet Baker întruchipează perfect natura fatidică a șirului de întâmplări nefericite ce îl urmăresc pe Prințul Lev Nikolaevici Mișkin după întoarcerea sa la Sankt Petersburg din sanatoriul elvețian unde a fost internat mai mulți ani. Caracterul naiv și franc al prințului îl vor propulsa în mijlocul unor situații adesea tensionate. Acesta ajunge să se îndrăgostească, din motive diferite, de două femei: Aglaia Ivanovna și Nastasia Filippovna. Însă, așa cum protagonistul universului muzical este „a fool who never looks before he jumps”, inadaptatul Mișkin nu va putea întâmpina problemele cotidiene decât cu tandrețea unui tânăr băiat, ce tinde înspre o lume dreaptă (deși paradoxal) unde caracterul său bine-șlefuit poate fi mereu apreciat.

5. *The bluest eye* de Toni Morrison și *I get out* de Ms. Lauryn Hill

Cartea lui Toni Morrison conceptualizează ideea traumei patologice a persoanelor de culoare. Este o poveste devastatoare despre ura interiorizată și hegemonia noțiunilor de înfrumusețare tipice persoanelor albe. O încercare disperată de evitare a răului (ilustrat drept simptom, nu cauză), a sinelui înspre atingerea unui obiectiv al societății patriarhal albe. Se îmbină melodic cu piesa *I get out*, care îi oferă concluzia potrivită: acceptarea sinelui ca entitate valoroasă, indiferent de culoare și gen; importanța schimbării unui sistem corupt al ierarhizării umane.

6. *Nuntă în cer* de Mircea Eliade și *I'd like to walk around in your mind* de Vashti Bunyan

Nuntă în cer ilustrează deplinitatea metamorfozei lumilor îndrăgostiților, cu precădere dorința muzei de a înțelege pornirile și dorințele artistului. Eliade creionează un cerc vicios al încercării celor două ființe diferite în mod constitutiv de a atinge echilibrul idilic. Femeia, entitate primordial sensibilă, alege să își sacrifice sinele pentru o iubire ce ea consideră că întruchipează totul...însă această decizie nu rămâne constant. Primei părți a romanului îi dedic această melodie, deoarece muzicalitatea acesteia pare a ocupa spațiile singuratică a gândirii personajului feminin a lui Eliade.

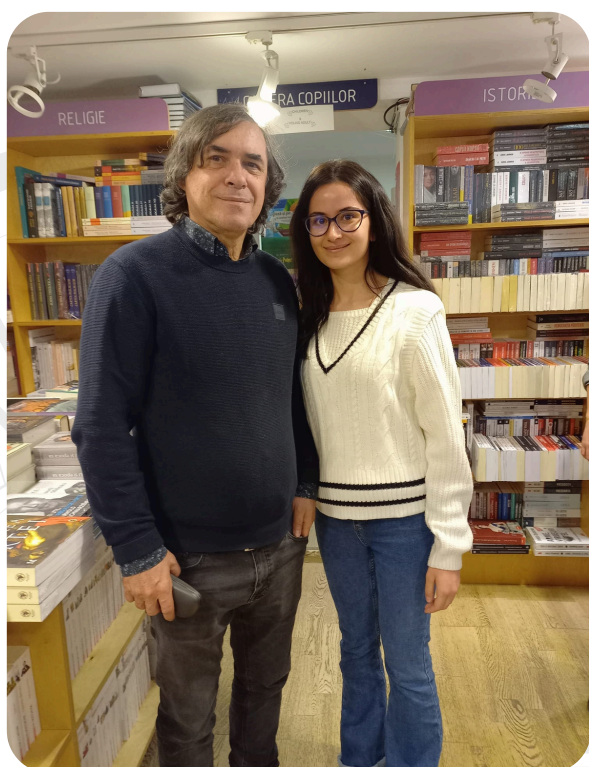
14.12.2023

Lorena Creț, Ana Blandiana, Denisa Pop

01.03.2024

Ioana Nicolaie, Anca Tomoioagă, Gherasim Sanda,
Denisa Pop, Dana Sala

01.03.2024

Mircea Cărtărescu și Denisa Pop

Ioan Moldovan - 11.13.2023

la Pragul Vaida

© Alex Mara

Ascultă-l pe poetul Ioan Moldovan
recitând
la Facultatea de Litere!
Oradea, 25 martie, 2024

Când îți întâlnești autorul despre
care ai scris în licență!
Ioana Nicolaie și Sanda Gherasim
Oradea, 1 martie, 2024

„Eu cred totuși că poezia face vizibil invizibilul din vizibil și invizibilul din invizibil. Sunt oameni care cred că poezia e limbajul poetic. Eu nu cred că e limbajul poetic. Limbajul poetic e ca un microscop: te ajută să vezi poezia. Prin microscop vezi bacterii, vezi viruși, dar nu microscopul creează bacteriile și virușii, ei există; microscopul fiind cuvintele, limbajul, te ajută să vezi mai limpede, să decupezi porțiunea din marele ocean al poeziei.”

ION MUREȘAN

^ INTRE

TIMP

